

Vårt gemensamma metropol

Nylands arkitekturpolitiska målsättningar 2014–2020

Författare:

Anssi Savisalo, Tuula Palaste-Eerola och Seppo Mäkinen

Utgivare:

Nylands förbund och NMT-centralen i Nyland, Helsingfors 2014

Nylands förbunds publikationer C 80 - 2015
ISSN 2342-1363
ISBN 978-952-448-425-1 (PDF)

Layout och bilder:

Tuula Palaste-Eerola,
utom bilder:

sidan 32: Jaana Räsänen;
den övre bilden på bakpärmen: Särklax-
viken, Pernå, Tero Taponen

Översättning:

Cajsa Rudbacka-Lax och Susan Neiro

Pärmens övre bild: Nationell havsvy i
Helsingfors

Pärmens undre bild: Rajamäki i Nurmijärvi
sett från varmluftsballong

Manuskriptet till den år 2009 utgivna publikationen Vår gemensamma metropol, ISBN 978-952-448-267-7 (pap) ISBN 978-952-448-268-4 (nätversion) har kommenterats av: Erkki Aalto, utvecklingsdirektör, RAKLI; Silja Aalto, miljöexpert, Nylands förbund; Rauli Ailus, stadsarkitekt, Raseborgs stad; Marja Alpola-Narinen, sekreterare för internationella ärenden, Nylands förbund; Aija Aunio, planläggningsarkitekt, Kyrkslättis kommun; Anna Böhling, landskapsarkitekt MARK; Christer Finne, arkitekt SAFA, HESA-SAFA; Katariina Haigh, stadsarkitekt, Lojo stad; Olli Pekka Hatanpää, planeringschef, Nylands förbund; Erkki Härö, forskare; Leena Iso-Markku, generalplanläggare, Lojo stad; Petri Kangassalo, ark. stud.; Kaisa Kilpeläinen, planläggningsarkitekt, Nurmijärvi kommun; Olli Koivula, tekn. stud.; Tarja Laine, avdelningschef, Nylands miljöcentral; Kimmo Lapintie, professor, TKK; Annukka Lindroos, detaljplanarkitekt, Helsingfors stad; Tero Luomajärvi, kommunarkitekt, Kyrkslättis kommun; Eero Löytönen, stadsplaneringschef, Borgå stad; Maire Mattinen, avdelningsdirektör, Museiverket; Anne Mäkinen, byggnadsforskare, Mellersta Nylands landskapsmuseum; Anne Mäkyne, landskapsarkitekt, Vanda stad; Jorma Mukala, huvudredaktör för Arkkitehti - Finsk Arkitektur-tidskrift; Olli Niemi, utvecklingsdirektör för affärsverksamheten, NCC; Riitta Niskanen, forskare, Lahtis stadsmuseum; Jukka Noponen, programdirektör, Energiprogrammet, SITRA; Pekka Normo, planläggningschef, Nylands förbund; Anne Nurmio, stadsbildsarkitekt, Esbo byggnadstillsynscentral; Oskari Orenius, planläggningschef, Östra Nylands förbund; Lauri Putkonen, forskare; Lasse Rekola, miljöplanerare, Nylands förbund; Ria Ruokonen, landskapsarkitekt MARK; Sari Saresto, byggnadsforskare, Mellersta Nylands landskapsmuseum; Mia Saloranta, arkitekt SAFA, Finlands hembygdsförbund; Marica Schalin, arkitekt SAFA, HESA-SAFA; Peter Sjöstrand, landskapsmuseiforskare; Västra Nylands landskapsmuseum; Pertti Seuna, professor; Hannu Siitonen, trafikingenjör, Nylands förbund; Arja Sippola, arkitekt SAFA; Jyrki Tasa, professor, arkitekt SAFA; Ulla Teräs, landskapsmuseiforskare, Mellersta Nylands landskapsmuseum; Antti Tuomainen, affärsverksamhetsdirektör, Skanska Oyj; Tiina Valpola, specialsakkunnig, statens byggnadskonstkommission; Pekka V. Virtanen, professor emeritus; Henrik Wager, byggnadsforskare, Borgå museum

Följande personer har med sina kommentarer bidragit till den här uppdateringen av publikationen Vår gemensamma metropol (2014): Maarit Henttonen, forskningschef, Esbo stadsmuseum; Maija Kasvinen, intendent, Vanda stadsmuseum; Andreas Koivisto, arkeolog, Vanda stadsmuseum; Anna-Maija Lukkari, lokalchef, Helsingfors universitet; Anitta Pentinmikko, utvecklingschef, Vanda stad; Ilana Rimón, projektansvarig, Föreningen för kulturarvsfostran i Finland; Jaana Räsänen, sakkunnig, arkitekturpedagogik, Informationscentret för arkitektur; Petri Tuomala, arkitekt; Tiina Valpola, verksamhetsledare, Informationscentret för arkitektur; Heli Vauhkonen, landskapsarkitekt, Nylands förbund; Anne Vuojolainen, byggnadsforskare, Vanda stadsmuseum; Henrik Wager, överinspektör, NTM-centralen i Nyland.

Vår gemensamma metropol

Nylands arkitekturpolitiska målsättningar 2014–2020

Mot en bättre byggkultur	5
Arkitekturpolitiken och den byggda miljöns utmaningar	7
Den byggda miljön och kulturlandskapet som resurs	11
Vill man så kan man	16
Lokalkulturerna bildar en helhet	20
Arbetet fortsätter i kommunerna	32

Trädgårdsstaden som nationallandskap

Trädgårdsstaden Hagalund i Esbo som i huvudsak byggdes av Bostadsstiftelsen på 1950- och 1960-talen gjorde den finländska stadsplaneringen världsberömd. Planeringsgreppet var övergripande; de öppna grönområdena utgjorde centrala inslag i stadsstrukturen.

Centraltornet i Hagalund liksom största delen av centrumbassängens omgivning jämte byggnader planerades av arkitekt Aarne Ervi. Kulturcentrumet stod färdigt 1989 och är ritat av arkitekt Arto Sipinen.

Det kunniga arbetet för att förnya, restaurera och utvidga simhallen i Hagalund respekterade 1960-talets arkitektur och belönades år 2007 med en Europa Nostra-medalj av organisationen som värnar om det europeiska kulturarvet.

I och med metron håller landskapsbilden i Hagalund på att ändra sig märkbart med nybyggnader. Det finns planer på att bygga nya flervåningsbostadshus på de affärsutrymmen som ingår i centret från 1980-talet.

Mot en bättre byggkultur

En högklassig byggd miljö är fungerande, trivsamt, trygg och vacker. I bästa fall ger den inspiration, förmedlar upplevelser och erbjuder möjlighet att leva ekonomiskt och ekologiskt. Byggkulturen omfattar byggandets hela livscykel från planering och genomförande till underhåll, utveckling och modernisering. Med hjälp av arkitekturpolitiken skapas gemensamma målsättningar för byggkulturen att berätta vad invånarna, beslutsfattarna och planerarna förväntar sig av en högklassig byggd miljö.

Enligt det nationella arkitekturpolitiska programmet som godkändes av statsrådet 1998 har varje invånare rätt att njuta av en god omgivning och av högklassig arkitektur. Varje offentlig organisation är förpliktad att agera så att den här rätten genomförs.

Nylands förbund, Östra Nylands förbund och Nylands miljöcentral publicerade Nylands och Östra Nylands arkitekturpolitiska målsättningar i form av publikationen Vår gemensamma metropol – Vårt gemensamma apoli i juni 2009. Målen ansågs lyckade och arbetet väckte stor uppmärksamhet. Publikationen trycktes på finska, svenska och engelska och delades huvudsakligen ut till kommunala förtroendevalda och ämbetsmän.

Definitionerna av de nyländska arkitekturpolitiska målsättningarna stöder planeringen av en välfungerande, trivsamt, trygg och vackert byggd miljö. Målen som skrevs ner för fem år sedan är aktuella även nu. Det var på sin plats att uppdatera publikationen som utarbetats år 2009, eftersom många förändringar ägt rum i verksamhetsmiljön: Östra Nyland och Nyland har gått samman och nuvarande NTM-centralen i Nyland var på den tiden Nylands miljöcentral.

Nylands arkitekturpolitiska målsättningar för fram särdragen hos och nuläget för den byggda miljön i landskapet samt mål för den framtida utvecklingen på landskapsnivå och ger förslag till åtgärder för att uppnå de här målen.

Av de nyländska kommunerna har följande utarbetat sina egna arkitekturpolitiska målsättningar: Vanda (2006, uppdatering på gång), Helsingfors (2006) och Lojo (2009) och Kyrksläpps arkitekturpolitiska program håller på att bli färdigt. Vi hoppas att det här arbetet inspirerar alla nyländska kommuner att göra upp sina egna mål för att utveckla och värna om den byggda miljön och den egna byggkulturen.

I november 2014

Nylands förbund

NTM-centralen i Nyland

“Arkitektur är den uppövade leken genom vilken former fullständigt och magnifikt samlas i ljuset. Arkitektur är dessutom en sådan byggd miljö där människorna kan erfara intressanta, varierande och tilltalande sinnes- och rumsupplevelser medan de rör sig och arbetar.” Le Corbusier

Arkitekturpolitiken och den byggda miljöns utmaningar

Centrala utmaningar för den byggda miljöns underhåll och utveckling utgörs av klimatförändringen och ekoeffektiviteten, livsmiljöns kvalitet, servicens struktur och läge, den åldrande befolkningen samt förbättrandet av den tekniska kvaliteten på byggandet. Samhällsstrukturen bör förenhetligas och energieffektiviteten förbättras avsevärt. När det gäller planläggningens och byggnadsplaneringens tillvägagångssätt finns det utrymme för utveckling liksom i dialogen mellan invånare, beslutsfattare och planerare.

Med hjälp av arkitekturpolitiken försöker man tillsammans hitta godtagbara mål i syfte att förbättra den byggda miljöns kvalitet och ekologi och utveckla kommunens eller regionens tillvägagångssätt och kultur gällande byggande. Målen integreras i kommunernas och regionernas strategiska planering, och de ses över regelbundet utgående från den utveckling som ägt rum. Arkitekturpolitiken syns genom att planeringsprinciperna lyfts fram, värdeval träffas och betydelsen av den identitet som den byggda miljön erbjuder framhävs.

Den arkitekturpolitiska debatten väcker invånarna och beslutsfattarna att utforma den byggda miljöns och landskapets identitet i den egna regionen. När samhällets förändras och blir allt mera mångkulturellt är det viktigt att den egna regionens särdrag, traditioner och historia blir bekanta för alla invånare. Exempelvis det samarbete som bedrivs tillsammans med skolorna gör eleverna bättre rotade i sin egen hembygd och får dem att sätta större värde på sin egen omgivning. Specialkurser som kompletterar undervisningsprogrammet kan tas fram för skolornas bruk. Invånar- och byaföreningar kan uppmuntras att komma med idéer till lokala utredningar och byaplaner. Invånarnas verksamhet stöds genom att man t.ex. lyfter fram lyckade tillvägagångssätt med olika priser eller andra bevis på uppskattning. Medborgarnas påverkningsmöjligheter i det egna området kan utvecklas genom ökad växelverkan samt rådgivning i anslutning till byggande.

Ett verktyg för landskapet

Arkitekturpolitiken betonar den byggda miljöns och de historiska kulturmiljöernas värde som en välfärds- och konkurrensfaktor för landskapet. I Nyland och Östra Nyland finns det mycket varierande byggda miljöer från storstadens centrum till den glesbebyggda landsbygden. Med tanke på helheten är det viktigt att olika regioner identifierar sin lokala identitet och värdesätter den. Landskapets arkitekturpolitik ger ett bredare perspektiv på den byggda miljön än en enskild kommun, något som förhoppningsvis sätter fart på debatten och samarbetet med andra kommuner som funderar på samma frågor. Målet är att stödja varje kommun när den utarbetar sina egna tillvägagångssätt och planeringsanvisningar samt hjälpa den att få politiskt godkännande för dem.

Nytt anpassar sig till gammalt

Kvarteret Mastgatan på Skatudden i Helsingfors stod färdigt 2006. Det är ett exempel på hur kompletteringsbyggande på ett lyckat sätt anpassas till gammalt byggande: den värdefulla miljöns mångfald har utökats på ett positivt sätt. Det har planerats av Arkitekterna NRT Ab utgående från de vinnande planerna i en tävling för inbjudna deltagare. Objektet fick Helsingfors byggnadsnämnds Byggros 2006. Det fick också priset "Stadigt Stenhus" 2007.

Framtidens nyländska...

livsmiljö är förstklassig

Livsmiljön är vacker, hållbar, fungerande och lever i tiden. Den tidsmässiga mångfalden ger området dess särdrag och identitet. Den byggda miljön erbjuder livskvalitet åt invånare i alla ålder och med olika kulturell bakgrund. Det är lätt och tryggt att röra sig. Service och arbetsplatser finns nära invånarna, liksom naturen och möjligheter till friluftsliv.

Städerna och de urbana miljöerna samt byarna på landsbygden är eftertraktade boendemiljöer. De stödjer invånarnas välbefinnande och lockar goda arbetstagare och företagsverksamhet till regionen. Boendekostnaderna är på skälig nivå. Planeringen av bostadsområdena baserar sig på den byggda miljön i regionen, landskapet och naturen. Arkitekturen stödjer gemenskap och samhörighet. Man tar lärdom av det gamla byggnadsbeståndet och boendetraditionerna – bevarandet av det gamla stödjer målet för hållbar utveckling.

byggda miljö svarar på utmaningarna från klimatförändringen

Landskapet Nyland är en föregångare när det gäller att främja energieffektivt byggande och ett kolneutralt liv. Den högklassiga arkitekturen stödjer energieffektiva byggnader och samhällen och gör ett ekologiskt levnadssätt naturligt och lockande. Miljöförändringar och extrema väderfenomen har beaktats i planläggningen liksom vid nybyggnad och renoveringar.

Tillbyggnad kompletterar regionstrukturen och stödjer sig särskilt i huvudstadsregionen på spårtrafik. På landsbygden stödjer sig nybyggnad på de existerande byarna. Service och arbetsplatser finns på gång- och cykelavstånd eller kan nås med kollektivtrafik. Behovet av privatbilmism har minskat märkbart. Ekoeffektivitet och livscykelränsande är en del av nybyggnad och renoveringar. Byggnaderna lämpar sig för olika användningsändamål och olika användare. Renovering av gamla byggnader och ny användning som respekterar dem stärker områdenas särprägel. Vattenförsörjningen, avloppshanteringen och energiförsörjningen samt trafikförbindelserna fungerar energieffektivt och ekonomiskt.

byggprocess fungerar

Planeringen, underhållet och utvecklingen av den byggda miljön baserar sig på en helhetssyn, där kulturella, sociala, ekologiska och ekonomiska omständigheter är i balans. Livsmiljön planeras i samarbete med invånarna. Planerna styr genomförandekvaliteten och stöds därvid av landskapens och kommunernas övriga beslut och program. Man kan använda och utveckla plansystemet enligt samhällenas behov. Planläggnings-, projektplanerings- och byggprocesserna är smidiga och genomskådliga, och skiljemurarna mellan dem har blivit lägre. Kommunernas byggkontroll är kunnig och högklassig. Upphandlingsförfarandena stöder de kvalitetsmål som satts upp i kommunernas arkitekturpolitiska program.

kultur för att vårda och upprätthålla miljön blomstrar

Enligt grundlagen bär var och en ansvar för miljön. Den byggda miljön sköts på ett kulturellt, ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart sätt. Ansvarstagande underhållsverksamhet och snabb reparation av fel förhindrar att skadorna blir ohanterliga. Vid alla renoverings- och ändringsåtgärder respekteras byggnadernas och konstruktionernas arkitektoniska kvalitet och används lösningar som lämpar sig för dem. Särskilt för renoveringar och ändringar i kulturhistoriskt viktiga byggnader anlitas fackmän på området. Onödiga ändringar undviks genom att verksamhet som passar ihop med gamla byggnaders särdrag placeras i dem.

Bya- och stadsdelsföreningar tar ansvar för den gemensamma miljön, och deras möjligheter att sköta sin miljö understöds.

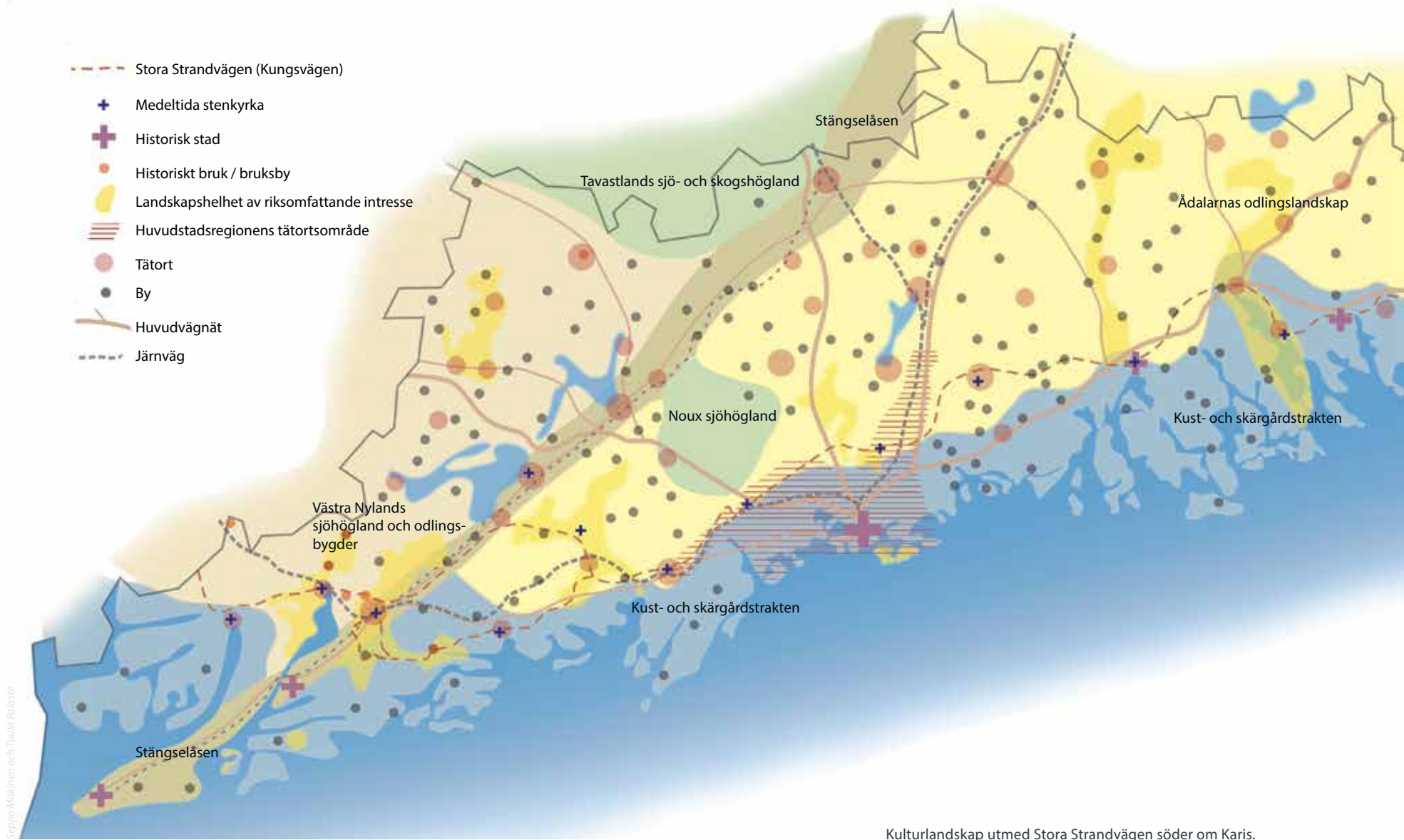

Ekologi i stan

Ekokvarteret Aldungen i Esbo förverkligades 2001 - 2007 som försöksbyggande: syftet var att åstadkomma ett miljövänligt bostadsområde. I samtliga planeringsfaser (förstudie och planläggning av området, kommunal- och anläggningsteknik, planlösningar, byggnadsplanering, tekniska system, underhåll och användning) beaktades ekologiska synpunkter. Också när projektet genomfördes utvecklades nya ekologiska lösningar. I olika byggnadsobjekt har man undersökt olika ekologiska teman som angavs i målen samt när tomterna överläts: grönum och växthus, jordkällare, utnyttjande av solenergi, arbetsrum i samband med

bostäderna, telekommunikationssystem osv. Monikkobäcken i ekokvarteret har gjorts till ett bäck- och våtmarksområde med en anslutande lugnvattendamm. Kvarteret har vattengenomträngliga ytor och olika grönområden som ökar mångfalden. Tack vare botten dammen fungerar bäcken som en del av stadsbilden samt som både våtmark och vattendrag också när det finns mindre vatten. Utmed bäcken finns solpaneler och odlingslotter. Monikkobäcken har prisbelönats 2006 som årets kommunaltekniska framgång.

Ekokvarteret Aldungen har planerats av: Ramboll Finland AB, Sito Oy och Bostadsstiftelsen.

Kulturlandskap utmed Stora Strandvägen söder om Karis.

Den byggda miljön och kulturlandskapet som resurs

Nyland utgör ett metropollandskap med en och en halv miljon invånare. Området utgör nationellt centrum för näringslivet, kulturen, forskningen och utbildningen samt en knutpunkt för internationella och landsomfattande förbindelser. Den brokiga mångfalden hos områdets byggda miljö omfattar allt från Helsingfors stadsområde till kustens och landsbygdens kulturlandskap.

Landskapligt är Nyland ett typiskt exempel på sydkusten och det sydliga strandlandet. Området indelas i huvudgrupperna kust- och skärgårdsregionen, Stängselåsområdet och ådalarnas odlingslandskap.

Typiskt för områdets kulturlandskap och byggda miljö är den mångsidighet som uppstått ur naturförhållandena samt från historiska och ekonomiska utgångspunkter och där också samverkan mellan den finlandssvenska kulturen, som i huvudsak baserar sig på kustbosättningen, och den ursprungligen inlandsorienterade finskspråkiga kulturen har lämnat sina spår.

Helsingfors empirecentrum och den mosaik av stadsområden av olika åldrar som byggts upp kring det utgör en egen stadskultur. I tätorterna och på landsbygden kan man upptäcka drag som härrör från olika historiska tidsepoker, såsom de tolv stenkyrkorna som bevarats som minnesmärken från medeltiden eller den historiska sträckningen för rikets viktigaste landsväg som gick från Åbo genom Nyland till Viborg, Stora Strandvägen eller Kungsvägen. Många av de gamla frälsesäterierna från herrgårdsväsendets dagar, som fick sin början på medeltiden, är fortfarande viktiga storgods på orten.

Områdets identitet består av många självständiga till varandra knutna kulturer som inte nödvändigtvis är bundna till platsen. Samtidigt kan samhörigheten i små samhällen eller byar vara stark. Huvudstadsregionens dominerande ställning, kulturella mångfald och internationalism framhävs. Den stöds av de goda förbindelserna till Stockholm, S:t Petersburg, Baltikum och Europa. Metropolområdets verksamhetskultur präglas av flerstämmighet och mod till förändring. Livskraft och kraftig tillväxt är utmärkande särskilt för huvudstadsregionen. Tillväxten och expansionen innebär utmaningar för miljön, och för att svara på dem förutsätts omfattande samarbete över de administrativa gränserna. I bägge landskapen finns det också perifera områden, och att förbättra livskraften i dem innebär en särskild utmaning. Såväl i tillväxtcentrumen som i glesbygden framhävs kulturmiljöns roll som den som ger möjligheter till näringsverksamhet och som attraktionsfaktor.

Det havsnära Helsingfors som nationallandskap.

Sveaborgs sjöfästning. Sveaborgs kyrka som också fungerar som fyr har blivit öns mest centrala monument.

Raseborgs slottsruin. Raseborgs slott byggdes på 1370-talet och var Västra Nylands administrativa centrum i nästan 200 år.

Nylänningarna kan vara stolta, för

kulturmiljön i Nyland är rik när det gäller såväl landskapet och den byggda miljön som det arkeologiska arvet. Den byggda miljön är mångfaldig: nytt och gammalt finns sida vid sida och urban miljö och landsbygd när varandra. Den stadslignande bosättningen är mångfasetterad, från historiska trähusstäder till modernaste bostadsområden. Naturmiljön och landsbygden har bevarat sina särdrag och trots den täta semesterbosättningen ger en stor del av havsstränderna fortfarande ett intryck av naturtillstånd.

Områdets byggda miljö berikas av bl.a.

- Arkeologiska objekt, fornlandskap: bronsåldershögar, medeltida bybackar
- Sveaborgs sjöfästning, ett av Finlands världsarvsobjekt
- Helsingfors urbana stenhustad samt de historiska trähusstäderna Ekenäs, Borgå, Lovisa och Hangö
- Förvaltnings- och krigshistoriska objekt: Helsingfors empirecentrum, Raseborgs slottsruin, fästningarna i Lovisa, befästningarna från första världskriget, minnesmärkena över den sovjetiska tiden på Porkkala
- Landsbygdens odlingslandskap samt bybosättningen med rötter i medeltiden: Stora Strandvägen och den historiska bybosättning som stöder sig på den i socknarna, medeltida stenkyrkor, prästgårdar
- Herrgårdsmiljöer, t.ex. Svartå, Prästkulla (Raseborg), Sjundby (Sjundeå), Stor-Sarvlax, Tervik, Malmgård (Pernå), Näs herrgård (Hyvinge)
- Historiska parker och trädgårdar, t.ex. Träskända herrgårdspark, Esbogård (Esbo), Fagervik gårds landskapspark och trädgård (Ingå), Svartå herrgårdspark (Raseborg) samt stadsparkerna, t.ex. Kajsaniemiparken, Esplanaden, Brunnsparken (Helsingfors)
- Stadsmiljöer från olika tidsepoker: återuppbyggnadstidens bostadsområden (Månsas), modern arkitektur (Rönnbacka, Hagalund), sommarstugesamhällena på kusten och utmed järnvägarna (Hangö, Grankulla), förorts- och områdesbyggande (Olars, Stensvik), nytt högklassigt stadsbyggande (Arabiastranden, Nordsjö, Västra åstranden i Borgå)
- Historiska och moderna industrimiljöer och -samhällen, t.ex. Fiskars, Billnäs, Åminnefors Antskog, Svartå, Skogby (Raseborg); Högfors (Högfors); Strömfors (Strömfors); Fagervik (Ingå); Mariefors (Mariefors, Tusby); Sköldvik (Borgå); kalkindustrin i Lojotrakten, Gerknäs (Lojo)
- Byggande och sommarstugekultur i anslutning till bosättningen och näringarna samt sjöfarten på kusten och i skärgården
- Innovativa och arkitektoniskt högklassiga nybyggnader: offentliga byggnader, bostadshus, skolor, kyrkor
- Värdefulla naturområden som en del av tätortsstrukturen, t.ex. Vik - Gammelstadviken, Bredviken
- Innovativ och stilfull nyanvändning av byggnader, t.ex. Högfors stadshus i Högfors tidigare mekaniska verkstadsbyggnad, Teaterhögskolan i den gamla Kokosfabriken, kulturcentret i Hyvinge gamla yllefabrik, kulturcentret Korjaamo i de gamla spårvagnshallarna i Tölö.

Nationallandskapet som själslandskap

Den byggda miljön är ett element som bestämmer den nationella identiteten även på riksnivå. Ända sedan Topelius "Boken om vårt land" har den nationella jagbilden skapats genom omgivningen. Borgå stadslandskap har hört till det finska själslandskapet ända sedan Louis Sparres tider.

Den i Borgå i maj 2010 grundade stadsparken är en berättelse om Finlands historia från de tidigaste bosättningskedena via medeltiden allt fram till att staten Finland utformade sig..

Nationallandskapet behöver omvårdnad

Billnäs bruksgata, som samtidigt är en välbevarad del av Stora Strandvägen eller Kungsvägen. Smedernas rödmyllade stugor är från slutet av 1700-talet.

På 1970- och 1980-talen inträffade en strukturförändring i brukens traditionella verksamhetssätt. De gamla fabriksbyggnaderna motsvarade inte längre kraven på industrilokaler och de trånga bruksmiljöerna tillät inga utvidgningar. Industri-anläggningarna flyttades till nya områden eller t.o.m. utomlands. De tomma gamla byggnaderna, som man ändå visste att var värdefulla, innebar en utmaning som Pojo kommun svarade på genom att på 1980-talet grunda ett bolag (Pojo Bruksindustri Ab), som åtog sig ansvaret för de överflödiga fastigheterna i Billnäs och Fiskars samt renoveringen av dem. Arbetet var svårt och krävde stora ekonomiska uppoffringar; fortfarande återstår mycket att göra. Som erkänsla för det arbete som utförts i Billnäs och Fiskars erhöll kommunen och bruksbolaget det prestigefyllda Europa Nostra-priset 1988. I slutet av 2008 övergick Billnäs bruks produktionsbyggnader i privat bruk då Raseborgs kommun sålde bort dem. De har delvis restaurerats för mötes- och övernattningsbruk.

Det som rivits eller bevarats, vad minns vi?

Husen i trähusstadsdelen Kottby företräder den skandinaviska klassicismen och ritades av arkitekt Martti Välikangas på 1920-talet. På 1960-talet hotades även Trä-Kottby av rivning. Den häftiga debatten och det starka motståndet omkullkastade dock Helsingfors stads planer på effektivare byggande; 1971 fastställdes en detaljplan som tog sikte på renovering av området. Renoveringsarbetena som inleddes 1972 planerades av arkitekt Bengt Lundsten. Träkottby grundrenoveras redan för andra gången. Byggnader och gårdsområden restaureras; målet är att bevara områdets kulturhistoriska värden. Detaljplaneringen för två

kvarter i Västra Kottby och Osmogränden är under behandling.
Målet är att se till att områdenas särdrag bibehålls.

Ny stadsmiljö i medborgarnas smak

År 1997 ordnades en arkitekttävling om Herrgårdsforsen i Vanda, som vanns av den svenska arkitektbyrån Djurgårdstadens Arkitekter med sin nygamla stil. Den egentliga detaljplanen utarbetades av Eriksson Arkitekterna Ab utgående från den svenska byråns vinnande tävlingsförslag. Eriksson Arkitekterna utarbetade också anvisningar för byggnadssätt för området samt ritade flera byggnadsobjekt.

“Här finns kanske en viss analogi med Kottby; dess tillkomsthistoria har drag som är gemensamma med Herrgårdsforsen, också det kritiserades på sin tid av många planerare - och det har blivit ett eftertraktat område med en speciell identitet.” Mari Vaattovaara, Joka Kodin Asuntomarkkinat MTV3 27.10.2006

Vill man så kan man

Vilka metoder står till buds för att förbättra den byggda miljöns kvalitet? Vilka aktörer kan använda dessa metoder för att främja den arkitektoniska kvaliteten och kvaliteten på den byggda miljön? ■ Viktig aktör ▲ Deltar i verksamheten		EU	Stattliga					Kommunala				Privata			Andra			
			Statsrådet	Ministerier	Sektoryrmyndigheter	ELY-centraler	Domsstolar	Kommunförbundet	Landskapsförbund	Regioner, samkommuner	Kommuner	Byggherrar och fastighetsutvecklare	Markägare	Invånare	Läroanstalter	Organisationer	Medier	
Stattlig styrning	Stiftande av lagar och förordningar (MBL, byggbestämmelsesamlingen)	▲	■	▲														
	Tillämpning av lagar och förordningar	▲	■	▲	▲	■	▲		▲	▲	■							
	Den riksomfattande arkitekturpolitiken; andra riksomfattande mål, strategier, betänkanden, anvisningar och utredningar	▲	■	▲	▲	▲			▲									
	Beskattning	▲	■							■								
	Ministeriernas handböcker			■		▲			▲	▲								
	Kulturmiljöprogram, Kulturmiljöstrategi	▲	■	▲	▲	▲			▲									
	Styrning av planläggning och byggande			▲	▲	■			▲									
Beslutsfattande	Landskapets arkitekturpolitik, landskapsöversikt, -program och -plan; regionala politikområden, program och beslut		▲	▲		▲			■	▲								
	Kommunal arkitekturpolitik, markpolitik, kulturmiljöprogram, grönområdesprogram					▲			▲	▲	■							
	Partipolitisk verksamhet	▲	▲	▲					▲	▲			▲		▲	▲		
	Förslag och initiativ			▲		▲		▲		▲	▲	■	■		■	▲		
Planering och genomförande	Byggnadsordning; bestämmelser som styr byggandet					▲				■								
	Generalplan; bestämmelser som styr kvartersområdenas placering och karaktär, nätverk av grönområden					▲		▲	▲	■								
	Detaljplan; Allmänna och kvartersvisa bestämmelser som styr byggnadernas placering, byggnadsvolymen och byggnadssättet					▲				■								
	Prövning av planeringsbehovet och undantagsförfarande: dimensionering av byggandet, placeringen av det i landskapet, vid behov negativt beslut					▲				■								
	Bygglov, åtgärdsstillstånd: förhandsstyrning av byggherren, tillämpning i praktiken av bestämmelser, anvisningar och villkor									■	■	■	▲					
	Kvaliteten och tillståndsenligheten hos genomförandet						▲			▲	■	■						
	Arkitektur- och stadsplaneringstävlingar							▲	▲	■				▲	▲	▲		
	Anvisningar för byggnadssätt, tomtoverlåtelsevillkor									■		■						
	Miljö- och skötselplaner för den byggda miljön, cetruplaner									■	▲	■						
Informationsförsörjning	Planeringsutbildning	▲	▲	▲		▲		▲		▲				■	▲			
	Miljöfostran	▲		▲		▲		▲		▲				■	▲	▲		
	Grundforskning, bakgrundstuderingar	▲		▲		▲		▲	■	■				■	▲			
	Lokala byggnads- och landskapsinventeringar			▲		▲		▲	▲	■	▲	■	▲		▲			
	Uppföljning av den byggda miljöns tillstånd	▲	▲	■		■		▲		■								
Verksamhet	Finansiering	■	■	▲	▲	▲		▲		▲	■	▲	▲					
	Sakkunskap på gräsrotsnivå / lägesinformation					▲		▲	▲	▲		▲	■		▲	▲		
	Växelverkan och samarbete, kommunikation	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	■		

Yrkeskicklighet är levande tradition. Kullerstensbeläggnigen på Sveaborg görs på traditionellt sätt med hjälp av naturstenar. Gamla arbetsmetoder och ursprungliga material upprätthåller historisk kontinuitet i den byggda miljön.

Framtidens nylänka...

planerare

- anpassar sitt eget projekt till den omgivande estetiska och funktionella helheten tillsammans med andra planerare och myndigheterna i området,
- känner till planeringsobjektets eventuella kulturhistoriska, arkeologiska, landskapliga och naturvärden och beaktar dem i sitt arbete
- arbetar i äkta växelverkan med invånare, användare och andra intressenter,
- beaktar att invånarna i området känner bäst till det egna området och sina egna behov,
- får impulser och regelbunden fortbildning för att uppdatera sin yrkesskicklighet.

invånare

- kan kräva kvalitet av planeringen,
- är ivrig att lära sig att uppfatta särdragen hos det egna områdets identitet och landskapsstruktur t.ex. via skolor och invånarföreningar,
- får regelbundet lättläst information om hur framhävandet av den regionala identiteten och dess utgångspunkter har beaktats i kommunens strategier och utvecklingsbilder bl.a. via internet och den årliga planläggningsöversikten,
- är en intresserad invånarpåverkare: är med och ger liv åt sitt bostadsområde och förbättrar dess funktionsduglighet (medborgardebatter, kampanjer, organisationsverksamhet),
- är en aktiv intressent i kommunens markanvändnings-, planläggnings- och byggnadsprocesser.
- förmedlar lokal information för beslutsfattande, planering och underhåll,
- omhuldar, förmedlar och höjer hembygdsandan och -stoltheten,
- håller den egna närmiljön snygg och i bra skick.

företag

- bidrar till att stärka välfärden i landskapet,
- är känt för sin miljövänliga, kolfattiga produktion och sina högklassiga produkter samt sin produktionsmiljö,
- höjer genom sin verksamhet ortens profil och den byggda miljös kvalitetsnivå,
- stöder genom sin verksamhet en sådan utveckling av den byggda miljön som ökar den sociala jämlikheten samt tryggheten och kvalitetsnivån i miljön,
- som är verksamt i byggbranschen utarbetar en egen arkitekturstrategi, med vilken man visar att man förbinder sig att försöka nå målen för den offentliga förvaltningens arkitekturpolitiska program.

fostrare

- väcker och stöder intresse för gemensam miljö och för dess förändringar,
- erbjuder möjligheter att bekanta sig med den byggda miljön och de metoder som man kan påverka den med.

planläggare

- planerar en enhetlig, fungerande, visuell, högklassig och ekologiskt hållbar samhällsstruktur,
- beaktar både synlig och osynlig kulturmiljö, d.v.s. det arkeologiska arvet och utnyttjar historia för att skapa en särdragen region,
- anpassar byggandets omfattning och placering till omgivningen,
- tar in bestämmelser som styr byggnadssättet i planen,
- utarbetar särskilda anvisningar för byggnadssätt och närmiljö som kompletterar planen.
- binder samman parker, rekreationsområden och andra grönområden till kontinuerliga ekologiska och funktionella leder,
- synliggör växtlighetens, jordmånens, vattenförhållanden och terrängformationernas egenskaper för den övriga planeringen så att de kan utnyttjas och tas i betraktande.

park- och grönområdesplanerare

- förenhetligas landskapsbilden och samordnar områden med olika slags byggnader,
- erbjuder invånarna uppiggande grönområden där skönhet, funktion och naturelementen är i balans,
- fortsätter planläggarens arbete med att skapa ett nätverk av grönområden genom att förena grönområden av olika typer till helheter,
- tryggar de ekologiska korridorernas funktionsduglighet i den detaljerade planeringen av grönområdena.

byggnadsplanerare

- planerar byggnaderna så att de blir ekologiskt hållbara och energiekonomiska,
- anpassar byggnaderna till den omgivande terrängen och andra byggnader, växtligheten och vägarna,
- planerar byggnadsvolymer, fasadmateriell, takformer och färgvärld till harmoniska helheter.
- för fram eventuell fornhistoria för regionen

beslutsfattare

- ansvarar för att miljön är av god kvalitet,
- vet att samhället inte har råd att producera dålig miljö,
- gör de linjer och beslut som bestämmer den byggda miljöns kvalitet till en bindande del av kommunens politik och strategier,
- värdesätter faktorer som ger skönhet och identitet åt den byggda miljön i den egna regionen,
- ser till att kommunen har tillräckliga resurser och yrkesskicklighet för att styra markanvändningen och byggandet.

trafik- och kommunalteknikplanerare

- anpassar projektet till den omgivande estetiska och funktionella helheten tillsammans med andra planerare och myndigheterna i området,
- känner till eventuella kulturhistoriska, landskapliga och naturvärden i planeringsområdet och beaktar dem i planeringen,
- placerar underjordiska och ovanjordiska rör-, el- m.m. ledningar så att de inte skadar miljöns funktion eller förfular den,
- ser till att synliga konstruktioner är rätt placerade och passar in i omgivningen,
- undviker att det bildas ovärdade skuggområden och ser till att områdesreserveringar som görs med tanke på framtiden passar in i landskapet.

styrande och övervakande myndighet

- förmedlar information om den byggda miljön i rätt tid för planeringen, beslutsfattandet och förverkligandet,
- sprider information om god praxis och exempel.
- upprätthåller diskussionen om byggandets kvalitet,
- utmanar kommuner och byggare att eftersträva ännu högre kvalitet på byggandet.

fastighetsutvecklare, placerare och ägare

- reserverar tillräckliga resurser för planeringen, genomförandet, styrningen samt övervakningen av byggnadsprojektet,
- berättar för planeraren från första början om målen för byggnadsprojektet så att man undviker att idéerna faller bort när planeringen framskrider,
- satsar på att de anställda ska förstå arkitektur och kunna låta planera olika projekt,
- beaktar arkitekturen, kundtillfredsställelsen och användbarheten vid sidan av ekonomin när projekt bedöms,
- ombesörjer en tillräcklig standard på underhållet och vet att en byggnad som behåller sitt värde är lätt att hyra ut och sälja vidare,
- vet att god arkitektur är vacker, hållbar, användbar och totalekonomiskt förmånlig även för placeraren och ägaren. Det är också ekonomiskt och ekologiskt att renovera och ändra byggnader för olika ändamål,
- investerar en procent av byggnadskostnader i konst.

Lokalkulturerna bildar en helhet

Nyland har många ansikten. Lokala särdrag är i allmänhet starkare än de generella landskapsfaktorerna, men detaljerna bildar ändå en helhet.

I olika miljöer borde man känna igen de verksamhetssätt som är lämpliga just där för att förbättra livsmiljön och den byggda miljön. En högklassig byggd miljö är resultatet av samarbete mellan olika yrkeskåror. Den behöver planläggarnas, byggnads-, kommunal teknik-, grön- och trafikmiljöplanernas, museimyndigheternas och byggnadskontrollens yrkesskicklighet.

På de följande sidorna (22 - 31) presenteras exempel på olika nyländska byggda miljöer, de förväntningar som ställs på dem samt olika metoder att utveckla områdena.

Framtidens nyländska

- historiska stad är möter dagens människa historien och framtiden.
- tätortscentrum är ett gemensamt vardagsrum.
- höghusområde är en självständig och levande stadsdel.
- småhusområde uppfyller människornas drömmar.
- by är ett personligt och levande ställe att bo på.
- landsbygd är en levande livsmiljö som värnar om sin kulturmiljö.
- arbetsplatsområde är ett skyltfönster för kvalitet och kunnande.
- trafikmiljö är fungerande, trygg och estetisk.
- grönmiljö är en estetisk och naturnära upplevelse.
- strand är en uppiggande mötesplats för natur och människor.

Rytm och symfoni i stadens centrum Träskända fick sin gågata "Janne" 2001 - 2002. Den har blivit stadsbornas vardagsrum, som i synnerhet sommartid fylls av olika evenemang. När gågatan planerades var det bärande temat Sibelius och de olika färgerna i hans musik. Gatan har bl.a. olika färgplatser, tak och spelande bänkar. Gatans huvudplanerare var arkitekt SAFA Arja Sippola och landskapsarkitekt MARK Sari Knuuti från Plancenter Ab. Skulptören Pekka Jylhäns blå fågelskulpturer betecknar Sibelius älskade svanar.

Ekenäs gågata, Raseborg

Verktogsback

Byggnads- och parkinventeringar, museimyndigheternas rådgivning, lokalhistoriker, centrumplaner, priser för underhåll, stadsevenemang, gågator...

I framtidens nyländska...

historiska stad möter dagens människa historien och framtiden

Exempel:

Helsingforsudden, Ekenäs, Lovisa, Borgå och Hangö centrum...

Karakteristiska drag:

- Byggnadsbeståndet och stadsrummet utgör en riksomfattande och regionalt värdefull gemensam kulturegendom.
- Den särprägel och identitet som den tidsmässiga mångfalden skapar ger invånarna rötter och attraherar turister.
- Den historiska miljön med gator, öppna platser och parker ger ram åt en levande stadskultur.
- Det kan vara en utmaning att upprätthålla ett tillräckligt befolkningsunderlag och en mångsidig åldersstruktur.

Mål:

- Byggnadsarvet värdesätts som en trivsel- och attraktionsfaktor samt som en ekonomisk resurs.
- Stadsrummet bevaras och förbättras som en levande boende- och servicemiljö.
- Skalan och den historiska andan bibehålls, nya funktioner anpassas till den kulturhistoriska miljön.
- Energieffektiviteten beaktas vid renoveringar så att värdefulla byggnader behåller sina särdrag.

Åtgärder:

- Centrala områden fredas för gång- och cykeltrafik.
- Det säkerställs att bostadsbeståndet och servicen bevaras och utökas.
- Nybyggnad styrs så att centrumets funktionsduglighet och anda stöds.
- Stadens historiska skala iaktas även vid nybyggnad.
- Det gamla och värdefulla byggnadsbeståndet omhuldas och råd och anvisningar ges för renoveringar av det.
- Tillräckliga resurser riktas till fortlöpande underhåll av byggnader och offentliga rum.
- Historia som ansluter sig till stadsrummet insamlas och återberättas.

Framtidens nyländska...

tätortscentrum är ett gemensamt vardagsrum

Exempel:

Hyvinges, Träskändas, Karis, Klövskogs, Kervos, Grankullas, Kyrkslätt, Askolas, Mäntsäläs, Nurmijärvis, Nickbys, Söderkullas, Vichtis tätortscentrum...

Karakteristiska drag:

- Tätortskultur: offentliga rum och promenadområden som mötesplatser
- Välfungerande närservice och trafikförbindelser till huvudstadsregionen
- Lätt för människorna att mötas
- Byggnadsbeståndet är ofta utspritt och biltrafikens skala dominerar.
- Servicen i tätorten är tvungen att konkurrera med stora affärsenheter och trafikservicestationer.

Mål:

- En mångfasetterad lokalkultur och särpräglad identitet.
- Stadsrummet lockar till promenader och cykling
- Byggnadsarvet är centrumets attraktionsfaktor.
- Större möjligheter att bo och arbeta.
- Skalan behålls vid nybyggnad.
- Ett trivsamt och levande centrum med mångsidig service.
- En bra boendemiljö även för barnfamiljer.
- Energiförsörjningen är hållbar och ekoeffektiviteten höjs

Åtgärder:

- Man försöker hitta en vision för centrumets utveckling som är gemensam för invånare, företagare och beslutsfattare, förbättra "idén" om centrum.
- Man kommer tillsammans överens om mål för kvalitetsnivån på nybyggnad och renoveringar samt stadsmiljöer, öppna platser och grönområden
- Man ser till att byggnader och allmänna områden underhålls på ett högkvalitativt sätt.
- Byggandet styrs så att det stödjer andan och skalan i centrum.
- Centrum får bostäder även för äldre och ungdomar, vilket stödjer användningen av närservice och kollektivtrafik.
- Hyreslokaler för distansarbete och småföretagare bjuds ut.
- Man ser till att det finns tillgång till förmånliga affärs- och hobbylokaler bl.a. genom att utnyttja historiska byggnader.
- Satsning på energieffektivt byggande.

Hyvinge centrum

Verktögsback

Detaljplanebestämmelser, byggnadsinventeringar, lokalhistoriker, centrumplaner, arkitekturtävlingar, centrumvisioner, museimyndigheternas rådgivning, priser för underhåll, utvecklingsstrategier, gågator, pilotbyggnader, gemensamma lokaler för invånarna...

Korso centrum, Vanda

Verktysback

Arkitektur-, landskapsarkitektur- och tomtöverlåtelseävlningar, detaljplanebestämmelser, anvisningar för byggnadssätt, gemensamma lokaler för invånarna, kvartersplaner och -visioner, centrumplaner...

Framtidens nyländska...

höghusområde är en självständig och levande stadsdel

Exempel:

Gårdsbacka (Helsingfors), Björkby (Vanda), Mattby (Esbo), Gesterby (Kyrkslätt), Gammelbacka (Borgå), Kannisto (Kervo), Paavola (Hyvinge)...

Karakteristiska drag:

- Invånarunderlaget skapar förutsättningar för närservice och kollektivtrafik.
- Det finns ofta goda möjligheter till friluftsliv i anslutning till bostadsområdena.
- Bostadsbeståndet är mångsidigt till sin storlek och prisnivå.
- Service och arbetsplatser kan i huvudsak nås med kollektivtrafik.

Mål:

- Samhällena är självförsörjande i fråga om energi och koldioxidneutrala.
- En enhetlig och fungerande samhällsstruktur.
- Bostäder, arbetsplatser, service och rekreativmöjligheter ligger nära varandra.
- Omgivningen lockar till promenader och cykling.
- Den historiska mångfalden har utnyttjats som en attraktionsfaktor.
- Levande och attraktiva stadsdelscentrum.
- Den byggda miljön är arkitektoniskt högklassig, i bra skick och energieffektiv.
- Den kulturella mångfalden och den sociala pluralismen har utnyttjats som en resurs.

Åtgärder:

- När man bygger håller man sig i första hand till områden som redan tagits i bruk och kompletterande byggande koncentreras i närheten av kollektivtrafikhållplatser, framför allt stationer och järnväghållplatser.
- Arkitektoniskt högklassigt byggande styrs i byggnadsordningar, planbestämmelser och anvisningar för byggnadssätt.
- Man ser till att byggnadsprojekten får en högklassig arkitektur och att de passar in i stadsbilden.
- Det reserveras tillräckliga resurser för fortsatt underhåll och renovering av den byggda miljön.
Energieffektiviteten förbättras också i samband med grundläggande renoveringar.
- Husbolag och de som bor i egnahem uppmuntras att fortlöpande underhålla byggnaderna och gårdsmiljöerna.
- Invånaraktivitet på eget initiativ främjas bl.a. genom att gemensamma verksamhets- och samlingslokaler ställs till invånarnas förfogande.
- Projekt för att utveckla förorter genomförs i samarbete med invånarna
- En procent till konst-principen gynnas för att öka trivselen i boendemiljön.

Framtidens nyländska...

småhusområde uppfyller människornas drömmar

Exempel:

Mankans (Esbo), Landbo (Helsingfors), Moisionpelto (Lojo), Hornhattula (Borgå), Monsala (Askola), Pepot (Borgå), Södra Kolsarby, Kyrkvalla (Kyrkslätt)...

Karakteristiska drag:

- Kvarteren har tillkommit så att en tomt i gången har bebyggts som separata projekt inom en kort tid.
- Byggnaderna är i allmänhet lika stora inom ett delområde eller ett kvarter, men byggnadssättet kan variera.
- Invånarna har själva byggt sin omgivning, de offentliga investeringarna begränsar sig till gatan och kommunaltekniken.
- Varje bostad har en egen gård som sitt revir.
- Rymligt boende.

Mål:

- Bättre ekoeffektivitet.
- Fungerande kollektivtrafik och serviceutbud.
- Mötesplatser för invånarna.
- Promenader och cykling – vardagsmotion – naturligt och tryggt.
- Reparations- och skötselkultur som beaktar miljövärden.
- Egen stadsdels- eller byakultur och -anda.
- Gemenskap och samhörighet.

Åtgärder:

- Det byggs stadsliknande småhusområden.
- Områdenas centrala platser förtätas.
- Gator och vägar görs trivsamma, de ansluts omsorgsfullt till bostadstomter och i samband med dem förverkligas bl.a. öppna platser, lekplatser, källbackar och hundparker som mötesplatser.
- Invånarna erbjuds gemensamma lokaler och offentliga rum öppnas för fritidsaktiviteter och samlingar.
- Ekoeffektiva lokala och regionala energilösningar genomförs och byggnadernas energieffektivitet förbättras i samband med renoveringar.
- Det byggs grön- och rekreationsleder som förenar områdena.

Solbrinkens småhusområde i Frisans, Esbo (Arkitektitöimisto Juha Kronlöf & Pauliina Vihinen, Maise- ma-arkitehdit Byman & Ruokonen Oy) Objektet fick Årets träpris 2004 av Puuinformatio Oy.

Verktogsback

Anvisningar för byggnadssätt, detaljplanebestämmelser som styr byggnadssättet, tomtö-
verlåtelsevillkor, arkitektur- och landskapsarkitekturtävlingar, byggkontrollens handled-
ning på förhand och stöd för byggherrar, tillsyn över tillståndsenlighet, miljöplaner, ge-
mensamma lokaler för invånarna...

Nummi kyrkby, Nummi-Pusula

Verktysback

Bydelgeneralplaner, byaplaner, byavisioner, anvisningar för byggnadssätt, detaljplanebestämmelser och bestämmelser i byggnadsordningen som styr byggandet, byggnadsinventeringar, byggnadskontrollens stöd och handledning på förhand för byggherrar, områdesarkitektens och museimyndighetens rådgivning, tillsyn över tillständligheten..

Framtidens nyländska...

by är ett personligt och levande ställe att bo på

Exempel:

Degerby i Ingå, Karislojo, Sälinkää i Mäntsälä, Nummi kyrkby, Bromarv, Billnäs och Fiskars i Raseborg, Illby och Ylike i Borgå, Härpe i Pernå, Lappträsk kyrkby...

Karakteristiska drag:

- En nära social gemenskap har byggts upp under en lång tid.
- Byvägen är människornas mötesplats.
- Det lokala framhåvs i invånarnas levnadssätt och i byggskalen.
- Byarna är koncentrationer av social växelverkan och kulturlandskaps knutpunkter.
- Hembygdsandan är stark och byn ger identitet också åt ett vidare område.

Mål:

- Servicen och arbetsplatserna tryggas.
- Nybyggnad anpassas till byns anda.
- Gamla byggnader fortsätter att användas på ett meningsfullt sätt.
- Energieffektivitet och självförsörjning i fråga om energi.
- Känslan av gemenskap bevaras.

Åtgärder:

- Eventuell ny service, t.ex. trafikstationer, placeras här för att stärka byns egen servicestruktur och bybild.
- Byborna tas med i det beslutsfattande som gäller områdets angelägenheter, t.ex. ändringar i markanvändningen.
- Byskolor och annan närservice bevaras och utvecklas.
- Byggnadsbestånd som är värdefullt för bybildens identitet identifieras och underhållet av det tryggas.
- Nybyggnad och bostäder placeras även i byarnas centrum.
- Delgeneralplaner, byaplaner, byavisioner, anvisningar för byggnadssätt och detaljplaner görs upp.
- Det ges råd om kompletterande byggande och renoveringar och de styrs med hjälp av byggkontrollen, landskapsmuseet och områdesarkitekten.
- Effektiva lokala och regionala energilösningar genomförs och byggnadernas energieffektivitet förbättras i samband med renoveringar.
- Byarnas verksamhet på eget initiativ / som utgår från invånarna och som tar sikte på att vårda miljön stöds.

Framtidens nyländska...

landsbygd är en levande livsmiljö som värnar om sin kulturmiljö

Exempel:

Borgå, Svartå och Sjundeå ådalar, Nummenjoki-Pusulanjoki odlingsdal, Forsby ådal, Stora Strandvägens kulturlandskap...

Karakteristiska drag:

- Basnäringarna på landsbygden upprätthåller landskapet och naturens mångfald.
- Ett livskraftigt och vackert landsbygdslandskap är jordbrukarens stolthet.
- Byggnadsbeståndet utgör en betydande del av kulturlandskapet.
- Landsbygden utgör ett gemensamt kulturellt kapital och är en viktig del av landskapens identitet.
- Landsbygdkulturen ger rötter och är långsiktig.
- Ett välvårdat kulturlandskap är också ett attraktivt turistmål.
- Landsbygden nära städerna hotas av att landsbygdsvärdena minskar till följd av utspjutt byggnad som inte passar in i landskapsbilden.

Mål:

- En levande livsmiljö som står i växelverkan med städerna.
- Kulturlandskapet och byggnadsbeståndet underhålls.
- Nybyggnad anpassas till landskapsbilden; estetisk växelverkan mellan byggnader och landskap.
- Åker-, skogs- och naturområden bibehålls osplittrade.
- Självförsörjning i fråga om energi samt ekoeffektivitet.
- Ekoeffektiv och naturlig kollektivtrafik, vattenförsörjning och serviceutbud.

Åtgärder:

- Landskapsvårdsplaner som betjänar jord- och skogsbruket görs upp.
- Landskapet beaktas i samband med jordbruk och byggande.
- Anvisningar för byggnadssätt som passar ihop med landskapsbilden ges i generalplanen, byggnadsordningen och lokala anvisningar.
- Nybyggnad koncentreras i huvudsak till byarna.
- Gamla värdefulla byggnader omhuldas och man försöker hitta meningsfull användning för dem.
- Lokal ekologisk energiproduktion och energieffektiva planeringslösningar uppmuntras.
- Förutsättningarna för landsbygdsturism förbättras bl.a. med hjälp av välmärkta cykel- och vandringsleder samt stödtjänster i anslutning till dem.

Sjundeå kulturlandskap

Verktysback

Generalplanebestämmelser, bestämmelser i byggnadsordningen, lokala anvisningar för byggnadssätt, landskapsplaner för jord- och skogsbruket, byggnadsinventeringar, tillståndspolitik för prövning av planeringsbehovet och undantag, tillståndsvillkor för byggande, tillräcklig information om miljövärden, kulturlandskapsutredningar, byggkontrollens stöd och handledning på förhand för byggherrar, områdesarkitektens och museimyndighetens rådgivning, tillsyn över tillståndsenligheten...

Nordsjö hamn, Helsingfors

Verktysback

Arkitekturtävlingar, detaljplanebestämmelser som styr byggandet, tomtöverlåtelsevillkor, miljötillståndsvillkor, företagens miljösystem och -strategier, gemensamma miljöklusterprojekt...

Framtidens nyländska...

arbetsplatsområde är ett skyltfönster för kvalitet och kunnande

Exempel:

Industriområden: Koverhar (Hangö), Borgå Sköldvik (Borgå); högteknologiområden: Kägelludden–Otnäs (Esbo), Gräsviken (Helsingfors), Aviapolis (Vanda); logistikområden: Nordsjö hamn (Helsingfors), Kapuli (Mäntsälä); affärsområden: Ring III-zonen...

Karakteristiska drag:

- Byggandet utgår från arbetets och produktionens behov; på arbetsplatsområdena syns spår av arbete.
- Logistik- och affärsområden är belägna i knutpunkter mellan järnvägar och landsvägar.
- På kontorsområden finns också forsknings- och utvecklingsenheter (privata, offentliga samt gemensamma för dessa sektorer).
- När gamla branscher försvinner efterlämnar de ett byggnadsbestånd som man måste hitta ny användning för.
- Kontorsmiljöernas kravnivå har stigit och det är dyrt att modernisera gamla lokaler.

Mål:

- Byggnaderna är placerade med respekt för landskapet samt för miljöns skala och karaktär.
- Närliggande branscher och företag bildar nätverk.
- Telekommunikations- och kollektivtrafikförbindelserna från arbetsplatser till högskolecentrum fungerar utmärkt.
- Områdena för industriproduktion är i första hand en del av den övriga samhällsstrukturen.
- Varje område har en egen igenkännbar profil.
- När industri- och produktionsområdena planerats har man också beaktat att de också är många dagliga arbetsmiljö.
- En effektivare integrering av arbetsplats- och bostadsområden där det är möjligt med tanke på verksamheten.
- Bättre förbindelser för kollektivtrafiken mellan områden.

Åtgärder:

- Miljöolägenheterna minimeras i första hand inom området.
- Verksamheten placeras skilt från den övriga strukturen om miljöolägenheter inte kan förhindras med rimliga åtgärder.
- Möjligheten att fortsätta och utvidga verksamheten säkerställs i samband med att markanvändningen planeras.
- Tillräckliga resurser reserveras för miljöns och arkitekturens kvalitet och för varje område skapas en egen igenkännbar profil.
- En helhetsplan över arbetsplatsområdenas miljö görs upp.
- Landskapsskador repareras.
- Handel, kontor och boende kombineras till en levande stadsmiljö.
- Det skapas goda telekommunikations- och kollektivtrafikförbindelser från arbetsplatser till högskolecentrum.
- Arbetsresor med cykel beaktas i planeringen och byggandet.

Framtidens nyländska...

trafikmiljö är fungerande, trygg och estetisk

Exempel:

Landsvägar och gator, järnvägsområden och metro, stationer, anslutningsparkeringar, trafikbullerskyddsområden, hamnar, flygfält...

Karakteristiska drag:

- Vägtrafikområden planeras och genomförs som helheter.
- Hela anblicken av järnvägsområden och stationer lider ofta av bristande samarbete mellan olika aktörer.
- Planskilda anslutningar som är planerade enligt biltrafikens skala, parkeringsarrangemang samt de konstruktioner som trafiksäkerheten och bullerbekämpningen kräver är ofta otrevliga för fotgängarna.
- Brokig reklam- och informationsvärld utmed vägarna.

Mål:

- En enhetlig landskapsbild oberoende av vem som äger marken.
- Samordning av trafikens och landskapets samt den övriga markanvändningens krav.
- Trafikledernas hindrande inverkan på gång- och cykeltrafiken samt övriga stadsfunktioner minskas.
- Huvudleder som behövs i stadsregioner görs till gatuliknande, estetiskt högklassiga trafikmiljöer.
- Kommuntätorternas trafikmiljö är enhetlig, trygg och trivsamt.
- Trivsamma hållplatser och väntrum samt fungerande anslutningsparkeringar; också tillräckligt med trygga förvaringsplatser för cyklar.
- Resecentrum och järnvägsstationer utnyttjas som trafik-, affärs- och fritidskoncentrationer.
- Bevarandet av kulturhistoriskt värdefulla vägar och rutter.

Åtgärder:

- Markägarna gör upp gemensamma genomförande- och skötselplaner för trafikområdena; markägarna kommer överens om gemensam skötsel av trafikområdena.
- Det görs upp egna sektorvisa arkitekturprogram för väg- och järnvägsplaneringen, där man studerar särdragen hos utvecklingen och skötseln av dessa områden.
- Det utrymme som trafiken kräver utnyttjas effektivt genom att man i planeringen beaktar även gång- och cykeltrafiken samt kollektivtrafiken vid sidan av fordonstrafiken.
- Planeringsdirektiven och dimensioneringskraven utvecklas så att de smidigare än nu beaktar miljöns särdrag.
- Planeringen av trafiken och de områden som den kräver kopplas ihop med planeringen av den övriga markanvändningen.
- Mera miljökonst.

Mäntsälä station

Verktysback

Landskapet med i generalplanerna, arkitekturtävlingar, detaljplanebestämmelser, samtidig planering av gaturum och annan markanvändning, tillräckliga anslag för miljöinvesteringar och deras underhåll, historiska utredningar och väghistoriker, tävlingar för att utveckla gemensamma trafik- och markanvändningsinnovationer...

Noux, Vichtis

Verktysback

Inventeringar, helhetsplaner för nätverket av grön- och rekreationsområden, stadsåkrar tas ur paket och i odling, tillräckliga skötselresurser, vandringsleder och ridvägar...

Framtidens nyländska...

grönmiljö är en estetisk och naturnära upplevelse

Exempel:

Helsingfors centralpark, Hangö nationalstadspark, parkerna i gamla Borgå, Hangalunds grönområden, Noux och Sibbo storskogs ödemarksområden, Kopparnäs (Ingå)

Karakteristiska drag:

- Grönmiljöns mångfald sträcker sig från stadsparker till ödemarksområden.
- Bygda rekreationsområden är bl.a. idrotts- och lekplatser samt båthamnar.
- Jord- och skogsbruksområden i närheten av tätorter är de mest använda grönområdena utanför stadscentrumen.
- Också små grönområden inom den byggda miljön är viktiga för invånarnas naturerfarenheter.
- I eller i omedelbar närhet av ett tätortsområde kan skogens eller åkerns rekreations- och landskapsvärde vara viktigare än produktionsvärdet.
- Skötseln av grönområden påverkar hela anblicken av den byggda miljön.

Mål:

- Lättillgänglig.
- Sammanhängande rekreationsleder och ett heltäckande ekologiskt nätverk.
- Samordning av användning för rekreationsändamål samt annan mångsidig användning och markägo.
- Värnande av landskapsbildvärden.
- Grönområdena avgränsas klart och randområdena skyddas från byggande.
- Inom bebyggda områden finns tillräckligt med grönområden, bl.a. som översvämningsområden.
- Användning som undervisningsobjekt: arboretum och naturstigar, fågeltorn.

Åtgärder:

- Det görs upp kommunvisa och överkommunala helhetsplaner, där nätverket av grönområden och de viktigaste rekreationsförbindelserna anges.
- Historiska trädgårdskonstobjekt inventeras som en del av byggnadsarvet.
- Tätorternas skogs- och åkerområden sköts utgående från rekreations- och landskapsvärdena.
- Planerings- samt underhållsmetoderna utvecklas i syfte att förverkliga högklassiga rekreationsleder samt utsikts- och rastplatser.
- Rekreationen styrs så att den inte skadar de ekologiska kärnområdena och förbindelserna.
- Betande djur används för skötseln av grönområden.

Framtidens nyländska...

strand är en uppiggande mötesplats för natur och människor

Exempel:

Borgå, Sibbo, Pernå och Ekenäs skärgård, Hiidenvesi joch Lojo sjö

Karakteristiska drag:

- Trots den ställvis täta semesterbosättningen är det allmänna intrycket av stränderna att de är i naturtillstånd.
- Stränderna är lockade områden för boende och rekreation.
- Naturens skönhet och möjligheterna till fritidssysselsättningar på stränderna är en viktig turisttrumpf.
- Naturens mångfald är som störst på stränderna.
- Unik sommarstuge-, bosättnings- och näringskultur.

Mål:

- Naturvärdena, den allmänna rekreationen och semesterbosättningen är i balans.
- Obyggda stränder reserveras i mån av möjlighet för allmän rekreation.
- Byggandet på stränderna anpassas till landskapet, muddringarna begränsas och styrs, skuggande trädbestånd på stränderna.
- Översvämningsrisken beaktas när man bygger på stränderna.
- Sammanhängande allmänna strandleder.
- Turism främjas med de ramvillkor som ställs av natur- och kulturmiljön.

Åtgärder:

- Planläggningen främjas enligt markanvändnings- och byggnadslagen
- Skötsel- och användningsplaner görs upp för strandområden.
- Landskapsbilden och naturvärdena beaktas i behandlingen av stränderna.
- Bosättningen och näringarna i skärgårds- och andra strandbyar utvecklas med respekt för det traditionella landskapet och byggnadssättet.
- Nybyggnadssättet och placeringen av nybyggnad styrs i byggnadsordningen och vid tillståndsprövningen.
- Landskapsbilden beaktas när farleder och båtplatser placeras.

Hangöby, Hangö

Verktysback

Miljötillståndsvillkor, landskap, byggnadssätt och behandling av stranden vid stranddetaljplaneringen, skötsel- och användningsplaner för stränder, byplaner i skärgården, planer för strandlandskap...

Skoleleverna i klass 8 och 9 vid skolan Kirkkoharjun yläkoulu i Kyrklätt forskar, bedömer och planerar kommuncentret i Kyrklätt under geografi-, bildkonst-, modersmåls- och samhällslektionerna under läsåret 2013-2014. De ungas tankar var framme på kommunhuset i Kyrklätt i maj 2014 och i huvudbiblioteket på hösten 2014. Under utställningen fanns en kommentarvägg där även publiken kunde lämna egna hälsningar till kommunala tjänsteinnehavare och beslutsfattare.

Det arkitekturpedagogiska projektet är en del av beredningen av Kyrklätt kommuns arkitekturpolitiska program. Det genomfördes i samarbete med Informationscentralen för arkitektur och Kyrklätt kommuns verksamhetsområde för samhällsteknik, samt med landskapsutvecklingspengar beviljade av Nylands förbund. På basis av erfarenheter och bakgrunds- och utbildningsmaterial producerar Informationscentret för arkitektur en verksamhetsmodell som kan utnyttjas även i andra skolor och kommuner.

Arbetet fortsätter i kommunerna

Kommunerna befinner sig i en nyckelposition när den byggda miljön utvecklas. Kommunerna besitter sakkunskap, skicklighet och vilja att förbättra invånarnas trivsel.

En attraktiv miljö är kommunens visitkort för turister och företag. Kommunens identitet kan inte bestämmas utifrån. Invånarna, beslutfattarna och fackmännen måste gemensamt anstränga sig för att komma överens om de mål enligt vilka den byggda miljön utvecklas. Ett naturligt sätt är att göra upp ett eget arkitekturpolitiska program eller apoli för kommunen, som fungerar som en del av kommunens strategi och berättar på vilket sätt man vill bygga upp kommunen.

Det arkitekturpolitiska programmet har också kallats arkitektens generalplan eller en beskrivning av den byggkultur som ska iaktas i kommunen. I sin enklaste form består det av ett fullmäktigeseminarium eller en ledd diskussion mellan de förtroendevalda, utgående från vilken man formulerar kommunens mål för den byggda miljön i en gemensam resolution. Beroende på kommunens behov och resurser lönar det sig ändå att fördjupa arbetet genom att koppla ihop det med förberedelserna för t.ex. boendekvällar, tidningsdebatter, intervjuer, webbenkäter och samråd med experter samt genom att utvidga det till flera förtroendemannabehandlingar. Flera finländska städer och kommuner, Jyväskylä och Uleåborg som de första, i Nyland Vanda, Lojo och Helsingfors har redan gjort upp egna arkitekturpolitiska program. Kyrklätts program blir klart i våren 2015. Det 2006 godkända arkitekturpolitiska programmet för Vanda uppdateras, det nya programmet godkändes i våren 2015.

Arkitekturpolitiken ska inte ses som en temporär programdeklaration utan som en strategi som kräver långsiktig verksamhet. Som bäst blir arkitekturpolitiken en naturlig del av kommunens verksamhetskultur.

Framtidens nyländska kommun

- gör upp sina egna arkitekturpolitiska mål i samarbete med invånare och beslutsfattare.
- kopplar ihop det arkitekturpolitiska program som gjorts upp med kommunens strategiarbete.
- följer hur dess arkitekturpolitik genomförs.
- kontrollerar regelbundet att programmet är up to date, en gång per fullmäktigeperiod.

Kommunens egen apoli är lättläst och läst.

Kommunens eget arkitekturpolitiska program kan göras upp t.ex. på följande sätt:

Start

- För arbetet tillsätts en styrgrupp och för arbetet väljs en projektledare, som bereder arbetsprogrammet, tidtabellen och budgeten.
- De lokala medierna informeras om att arbetet inleds.

Diskussion

- Man berättar om syftet och målet med apoliarbetet t.ex. via pressen eller kommunens webbsidor.
- Från kommunens invånare, beslutsfattare, tjänstemän, företag och sammanslutningar insamlas synpunkter och förhoppningar beträffande nuläget för och utvecklingen av kommunens byggda miljö. Detta kan ske med hjälp av t.ex. möten för allmänheten, förfrågningar via webben eller posten, ett fullmäktigeseminarium, s.k. mjuk-GIS som utnyttjar geografisk information, bya- eller planevandringar e.d.

Sammandrag

- Det erhållna materialet sammanställs till ett lättläst sammandrag, av vilket framgår kommuninvånarnas och andra aktörers syn på den byggda miljöns utveckling.
- På grundval av materialet utarbetas kommunens gemensamma mål och de praktiska åtgärderna för att uppnå dessa mål presenteras.

Beslutsfattande

- Kommunens arkitekturpolitiska program föreläggs kommunfullmäktige för fastställelse.
- Det görs till en del av kommunens övriga strategiarbete.
- Beslut fattas om tillämpning av målen och vidtagande av praktiska åtgärder.
- Man kommer överens om på vilket sätt målen uppdateras och uppnåendet av dem följs.

Information

- Man berättar för invånarna, markägarna och de företag som är verksamma i kommunen om de riktlinjer som lagts fast i det arkitekturpolitiska programmet.
- Informationen riktas särskilt till de invånare och företag som bygger på kommunens område samt dem som planerar byggnaderna.

Uppföljning

- Man kommer överens om ansvaret för uppnåendet av de mål som lagts fast i det arkitekturpolitiska programmet mellan planläggarna, dem som planerar allmänna områden och kommunalteknik samt andra myndigheter som är verksamma i kommunen.
- Fullföljande av strategin samt uppdateringsbehovet utvärderas t.ex. en gång per fullmäktigeperiod.

Kvaliteten i stadens utkant duger inte åt Vandaborna.

Vanda stadsfullmäktige godkände 2006 den första arkitekturstrategin med visionen Den hållbara utvecklings stad: "Vanda utgör en fungerande helhet av särpräglade bostads- och arbetsplatsområden varvade med naturzoner. Vanda tar ansvar för miljön och beaktar sina kulturhistoriska rötter."

Uppdateringen av Vanda arkitekturstrategi inleddes på hösten 2013. Arbetet koordineras av stadsplaneringen och där ingår även bl.a. byggnadsgranskningen, fastighetscentralen, stadsmuséet, kommunaltekniken och företagsservicen.

Vanda stads apoli-arbete har även haft partners, bl.a. Lasten ja nuorten arkkitehtuurikoulu Arkki (Arkitekturskolan för barn och unga Arkki), projektet Vantaan lapset ja nuoret II samt gymnasiet Tikkurilan lukio.

Stadens beslutsfattare, bl.a. stadsplaneringsnämnden och stadsstyrelsen har deltagit i diskussionen allt efter som arbetet har framskridit. Stadsfullmäktige godkänner programmet. Även alla kommuninvånare har haft möjlighet att delta i diskussionen.

Arkitekturen en nyländsk attraktionsfaktor

En högklassig arkitektur och en god byggnadskvalitet är regionala framgångsfaktorer. Byggnadsarbete och -konst utgör attraktionsfaktorer då man väljer bostadsort eller reseobjekt. När det är som bäst kommer man från alla delar av världen för att se på arkitekturobjekt. En god arkitektur producerar värdebyggnader och skapar ett nytt byggnadsarv.

Nyland har redan nu goda exempel på innovativt byggande. Trä och det ekologiska byggandet är under utveckling. Med förortsutvecklingen, reparations- och kompletteringsbyggandet vill man förbättra bostadsområdets image. På bostads-, arbetsplats- och trafikområden genomförs särpräglad arkitektur och miljöbyggande. Följande uppslag är en presentation av vissa, på måfå valda exempelobjekt.

En offentlig byggnad skapar identitet

Helsingfors universitets nya huvudbibliotek Kaisa-huset stod klart 2012 och förändrade kraftigt stadsbilden på Kajsaniemigatan. Byggnaden syns även ståtligt fram till Järnvägstorget. Kaisa-huset smälter på ett naturligt sätt in i sin miljö och samtidigt är det ett exempel på en alldeles ny byggnad. I byggnadens inre utrymmen öppnar sig en nästan sakral mittgång som går igenom huset, kantad av läs- och arbetsalrar.

Byggnaden som baserar sig på en seger i arkitektävlingen är designad av arkitektbyrån Arkkitehtitoimisto Anttinen & Oiva och har fått ett flertal pris. Den har också blivit populär såväl inom yrkeskåren som bland den stora allmänheten. Den dagliga besökarmängden har överskridit förhandsberäkningarna; 7000 besökare per dag är inte en ovanlighet.

Redan i byggnadsskedet väckte Kaisa-huset uppmärksamhet och formgivarna fick 2012 erkännandet Kritikers sporrar som beviljas av Finlands kritikerförbund. Kaisa-huset fick 2014 även Helsingfors byggnadsnämnds årliga utmärkelse Byggrosen. Byggnaden var dessutom en av fyra nominerade objekt till det första Finlandapriset i arkitektur. I byggnaden finns förutom biblioteket bokcaféet Gaudeamus Kirja&Kahvi samt andra affärsutrymmen på Kajsaniemigatan och metrostationens nivåer. Byggnaden har tilldelats LEED-guldcertifiering som mäter principer om hållbar utveckling.

Helsingfors universitet har utnyttjat sig av arkitektävlingen för att finna nya lösningar och för att studera alternativ för alla sina universitetscampus. Universitetet har också varit en föregångare när det gäller att utveckla planerings- och tillämpningsprocesser i fråga om byggnadsprojekt och fått erkänsla för detta arbete. Lokal- och fastighetscentralen vid Helsingfors universitet fick Årets byggentreprenörpris 2012 av Fastighetsägarna och Byggherrarna i Finland RAKLI som tack för sitt kunnande och arbete för att utveckla byggandet.

Universitetet värnar om sitt värdefulla byggnadsarv och skapar samtidigt en ny, hållbar byggnadskultur genom att beakta energieffektivitet och övriga frågor i anslutning till byggnadens livscykel. Det här motsvarar väl det arkitekturpolitiska programmet för Finland och den nationella strategin för byggnadsarvet som godkänts av statsrådet. 2002 beviljades Helsingfors universitets tekniska avdelning SAFA-priset som grundats av Finlands arkitektförbund (SAFA) för byggande som är exemplariskt och respekterar historiska värden. Priset är ett erkännande till ett samfund som med sin verksamhet främjar uppkomsten av en kvalitativ levnadsmiljö.

Att hitta en ny användning för gamla fabriksbyggnader har visat sig vara ett effektivt skydd för industrins kulturarv. Kokos Ab:s fabriksbyggnad på Sörnäs strandväg som ritades av arkitekten Albert Nyberg stod klar 1912. På 1990-talet stod byggnaden tom och hotades av rivning.

Att byggnaden skulle bevaras blev säkert först när man beslöt att den med undantagstillstånd skulle renoveras för Teaterhögskolans bruk. Det ansågs viktigt att bevara bl.a. fasaderna mot Sörnäs strandväg samt den glastäckta innergården och dess stålkonstruktioner. Ändringsarbetena som slutfördes våren 2000 planerades av Arkkitehtitoimisto Stefan Ahlman Oy Ab. Objektet fick 2000 Helsingfors byggnadsnämnds pris "Byggrosen".

Strömfors kommun (anslöt till Lovisa 2010) fick 1990 Finlands Arkitekturförbunds SAFA-pris för utvecklandet av bruksområdet som en levande miljöhelhet som respekterar de kulturhistoriska värdena.

Bevarandet av gamla miljöer hotas ständigt, därför måste man hitta ny användning för gamla byggnader och skapa ny verksamhet och nytt liv i området.

I Sörnäs i Helsingfors, i Elantos gamla industrikvarter, finns Senatfastighetens huvudkontor i det gamla spannmåls- och rotfruktslagret som ritades av arkitekt Veikko Leisten och stod klart 1934.

Ändringsarbetena planerades av Arkkitehtuutoimisto Heikkinen-Komonen Oy och slutfördes 2002. Fastighetens förvandling från ett lager till högklassiga verksamhetslokaler är ett lyckat exempel på hur man med respekt för det gamla har åstadkommit något nytt, ekologiskt hållbart och visuellt vackert. Objektet beviljades 2002 Helsingfors byggnadsnämnds årliga pris "Byggrosen". Objektet belönades också som "Årets Betongbyggnad".

En replika av rödockragraven (ca 5500 f.Kr.) från den medeltida boplaten i Jönsas som ligger försänkt i golvet i Myrbackahuset i Vanda är ett exempel på att ifall det finns fornlämningar på området eller ifall man där har utfört arkeologiska utgrävningar innan byggandet, kunde den information som erhållits mycket väl beaktas i planeringen av byggandet och där via föra fram områdets fornhistoria.

Lojo stads bibliotek som öppnades 2006 är ett bra exempel på hur man funktionellt lyckats placera ett nytt bibliotek på en central plats: Lojobor i alla åldrar utnyttjar det flitigt. Den besvärliga, trånga tomten (var i den tidigare planen AK-tomt, ändrades till Y-tomt för biblioteket) har utnyttjats skickligt och byggnaden företräder på ett fräscht sätt sin egen tids arkitektur. Den kompletterar samtidigt det kultucampus som staden utvecklat kring den medeltida stenkyrkan. Biblioteket har ritats av arkitektfirma Lahdelma & Mahlamäki Oy utgående från det segrade bidraget i den allmänna arkitekttävlingen.

Bromarvs ekoby är ett område i Bromarvs kyrkby i Raseborg som Bromarvs Marthaförening låtit bebygga. När byn grundades 2003 var utgångspunkten att äldre och unga familjer skulle få de hyresbostäder som så nödvändigt behövdes i Bromarv. Byn planerades av arkitekt Bruno Erat. Husen är byggda av material från trakten, t.ex. trä och återvunna delar. Som värmeisolering har använts cellulul. Ventilationen sköts med tyngdkraften. Avloppsvattnet separeras och renas delvis med biologiska metoder. Värmeenergi producerar man i en egen värmecentral med solfångare och träflis.

På våren blev August Eklöfsparken på den västra stranden klar för 200-årsfestligheterna av Borgå lantdag 2009. Parken ligger mitt i det moderna trädadsområdet och fick sitt namn av direktören för mångbranschkoncernen som producerade metall- och träindustriprodukter i början av 1900-talet. Aug. Eklöf Ab-bolagens produktionsanläggningar låg nämligen på den västra åstranden, bl.a. just där den nuvarande parken finns.

På den öppna platsen som bär Borgå lantdags namn och ligger mitt i parken finns en lantdagstriptyk som formgivits av Kirsi Kaulanen och Ylva Holländer. Västra sidan av triptyken avbildar Sverige, östra sidan

Ryssland och norra sidan Finland. Konstverkets bildmotiv och symboler härstammar från folkkonsten och heraldiken och har förverkligats så att den ansluter sig till den visuella kulturen på 1800-talet.

Konstprogrammet för västra åstranden i Borgå blev klart 2014 och för fram konsten som en del av stadsbyggandet. Konstprogrammet tjänar som en riktlinje för genomförandet av procentprincipen genom att fastställa hur man går till väga vid konstanskaffning som verkställs i samband med byggandet.

Det moderna trädadsområdet som inlett det moderna genomförandet av området vid den västra åstranden fortsätter den långa kulturmiljötraditionen med att bygga i trä vid Borgå ådal. Detaljplanen för trädadsområdet utarbetades på basis av Tuomo Siitonens framgångsrika tävlingsförslag som på ett modernt sätt återger tät och småskalig stadsstruktur. Arkitekt Mari Matomäki från arkitektbyrån Hedman & Matomäki Oy har formgivit trästommen för det första kvarterets rad- och fristående hus, och även målat dem med Falu rödfärg.

Projektet Modern trädstad (1997-2013) är ett riksomfattande projekt som påbörjats av Trästudio vid Uleåborgs universitet. Projektet hade till uppgift att få fram invånarbaseade, trivsamma och exemplariska boendemiljöer i trä, och samtidigt erbjuda övriga exempelobjekt på träbyggande runtom i Finland.

Tanken att bygga en kanal för enbart rekreationsbruk som berikar miljön i Östra Helsingfors härstammar från planeringstävlingen för Solviken i Nordsjö 1996. Tävligen var internationell och för inbjudna och vanns av arkitekten Timo Vormala. Kanalen avgränsar å ena sidan ett tätt stadsområde och å andra sidan ansluter en byggd miljö till ett friluftsområde.

Kanalen och den omkringliggande miljön har planerats av arkitekturbyrå B & M och WSP Finland. Nybondaskanalen fick år 2010 erkännandet Årets miljökonstruktion.

Ringbanan är det största investeringsprojektet någonsin i Vandas historia. Vid planeringen av den var det viktigt att placera ut konst i järnvägsmiljö. Med konstens hjälp försöker man göra trygga och trivsamma stationer, den personifierar dessutom dem och hjälper vid orienteringen. De verk som utplaceras vid stationer är intima och tål närmare granskningar, då synliga och stora verk istället kan placeras invid banan. En skild miljökonstplan fastställer konsten vid Ringbanan.

Begrepp

Arkitektur

Arkitektur är byggd miljö och byggnadskonst, som består av byggnader och de platser samt landskap som omger dem. Arkitekturen avspeglar den rådande kulturen och ger uttryck åt respektive tidsålders estetiska och ideella strömningar. Enligt Vitruvius definition bör man inom arkitekturen eftersträva tre mål: venustas, firmitas utilitas (skönhet, hållbarhet, funktion).

Arkitekturpolitik (etablerad förkortning: apoli)

Arkitekturpolitiken består av alla de beslut som gäller den byggda miljön, som påverkar planeringen, byggandet och upprätthållandet av byggnader och samhällen. Speciellt statliga och kommunala åtgärder, men även åtgärder som övriga offentliga samfund gör, är viktiga för den byggda miljös kvalitetsutveckling.

Arkitekturpolitiken blev under 1980- och 1990-talet ett internationellt fenomen i Europa. Utvecklingen påskyndades av medborgaraktivitet för en god miljö och staternas behov att stärka sin konkurrenskraft och identitet som var resultatet av internationalisering och en öppnare ekonomi. En strävan efter hållbar utveckling har stärkt ett balanserat miljöbyggnande och efterfrågan på värdförändring riktlinjer. Över hälften av EU:s medlemsländer har redan nu ett nationellt arkitekturpolitiskt program.

Finland hör till pionjrländerna när det gäller arkitekturpolitiska program. Det nationella arkitekturpolitiska programmet bereddes i två kommissioner tillsatta av undervisningsministeriet åren 1996-1997 och det godkändes i statsrådet 17.12.1998. Programmet har publicerats på finska, svenska, engelska, franska och tyska i samarbete mellan statens byggnadskommission och Finlands arkitektförbund.

Finlands nationella arkitekturpolitiska program riktades framför allt till offentliga aktörer, och man ville att deras inflytande skulle avspegla sig som exempel även i det övriga samhället. Programmet linjerade i form av 24 åtgärder upp allmänna mål i syfte att upprätthålla och utöka värdet på vårt lands byggnadsreserv, värna om byggnadsarvet, främja högklassig nybyggnad och förbättra den internationella konkurrensförmågan.

Programmet har haft stor exempelverkan på uppkomsten av egna arkitekturpolitiska program på kommunal och regional nivå. Det har också använts som modell när andra europeiska länder utarbetat sina program.

Undervisnings- och kulturministeriet och statens arkitekturkommission har på 1990- och 2000-talet haft huvudansvaret för uppföljningen och styrningen av arkitekturpolitiken, med miljöministeriet, arbets- och näringsministeriet samt arkitekturbranschens organisationer som närmaste samarbetspartners. På 2010-talet överfördes initiativet om att förnya arkitekturpolitiken till miljöministeriet. Ett informationscenter för arkitektur ARCHINFO inledde sin verksamhet år 2013 och har arkitekturpolitiken som ett av sina viktigaste verksamhetsområden. Centret stöds av undervisnings- och kulturministeriet och av organisationer inom arkitekturbranschen. (Källa: archinfo.fi/arkkitehtuuripolitiikka)

Arkitekturpedagogik

Inom ramen för den arkitekturpedagogik som ges inom den grundläggande undervisningen, den grundläggande konstundervisningen och det fria bildningsarbetet väcker man barns och ungas intresse för den byggda miljön. De får ökad kunskap om den byggda miljön och de förstår även bättre betydelsen av den. De uppmuntras även till att delta i utformningar och att även påverka dessa.

Informationscentret för arkitektur ARCHINFO följer upp betydelsen av arkitekturpedagogik och samlar ihop, producerar och sprider information om den. Utöver webbplatser främjar den tillgängligheten på data med olika utvecklingsprojekt, med utbildning, seminarier, nyhetsbrev och årliga nätverksträffar.

Arkitekturundervisning

I Finland ges arkitekturundervisning vid tre universitet:

Aalto-universitet, Tammerfors tekniska universitet och Uleåborgs universitet.

Undervisningen är indelad i arkitekturs grunder, historia och teori, bostadsplanering samt samhälls- och stadsplanering. Vid Otnäs finns dessutom ett utbildningsprogram i landskapsarkitektur, där det ges undervisning i landskapsplanering, landskapsbyggande samt landskapskydd och vård.

Byggkultur (Baukultur)

Rakentamisen kulttuuri on kaikkien suunnitteluun ja rakentamisbyggkultur är summan av alla kulturella, ekonomiska, tekniska, sociala och ekologiska aspekter som inverkar på själva planerings- och byggprocessen och på dess kvalitet. Staten och de lokala och regionala myndigheterna men även medborgarna och företagen måste gemensamt arbeta för att skapa och trygga funktionella och välplanerade platser, infrastrukturer och tjänster i städerna. (källa: EU:s Leipzigstadga om hållbara städer i Europa 2007)

Procentprincipen (procentkonst)

Procentprincipen är en finansieringsmodell för konstanskaffningar, där ungefär en procent av byggkostnaderna investeras i konst.

Bland andra har Helsingfors, Vanda och Borgå använt sig av procentprincipen. Främjandet av procentkonsten har skrivits in i regeringsprogrammet. Undervisnings- och kulturministeriet använder sig av drygt en miljon euro för projektet 2014-2015.

Begrepp i anslutning till kulturmiljö

(källa: www.rakennusperintö.fi)

Allmänna begrepp

Värde och betydelse

När man skall bestämma den byggda kulturmiljöns och kulturlandskapens värde talar man om bl.a. historiska, byggnadshistoriska, arkitektoniska, byggnadstekniska, konstnärliga och landskapliga värden. För att bestämma ett objekts värde (till vardags även värder) används etablerade kriterier. Värden och skyddet av områden och objekt baserar sig på erkända värden på nationell nivå, landskapsnivå och lokal nivå.

Inventering

Inventering är systematisk insamling och lagring av informa-

tion om landskapet, den byggda miljön, fornlämningar eller värdbiotoper. Man samlar in, organiserar och producerar information om t.ex. nuläget beträffande kulturmiljön och de orsaker som lett till det. Inventering kan indelas i insamling av information ur t.ex. litteratur, register och annat arkivmaterial, komplettering av den utgående från inspektion på platsen och rapportering av resultaten.

Nationalförmögenhet

Enligt 66 § i förordningen om statsbudgeten sådana statligt ägda kultur- och naturarv för vilkas del det primära syftet med statliga ägandet är att bevara förmögenheten och trygga dess bevarande.

Begreppet har också använts i allmän betydelse när man vill ge uttryck åt den särskilda värdet hos ett objekt. Då hänvisar begreppet inte till någon definierad grupp.

Kriterium

Områdstyp eller egenskap som gör att något kan särskiljas från annat, konstateras eller bevisas vara riktigt; ett avgörande kännetecken. I definitionen av byggnader och den byggda kulturmiljön används sådana kriterier som karakteristiskt/typiskt, sällsynt, mångsidigt/varierande (historisk mångfald), (väl) bevarat, autentiskt.

Kulturarv

Kulturarv är immateriellt och materiellt arv som uppkommit till följd av människans verksamhet. Det materiella kulturarvet kan antingen utgöras av lösöre (t.ex. böcker och föremål) eller vara fast (se t.ex. byggnadsarv).

Kulturmiljö

Kulturmiljö är ett allmänbegrepp. Med det avses en miljö vars särdrag avspeglar olika kulturskeden samt växelverkan mellan människan och naturen. Kulturmiljön omfattar också människans förhållande till sin omgivning förr och nu; de betydelse och tolkningar samt de olika benämningar man har gett den. Mera exakt kan kulturmiljön beskrivas med begreppen kulturlandskap och byggd kulturmiljö. Till kulturmiljön hör också fornlämningar och värdbiotoper.

Utredning

Beskrivning och utredning av förändringar i ett områdes eller ett objekts historia, egenskaper, funktion eller fysiska särdrag på grundval av bl.a. besök på platsen och arkivkällor. En utredning innehåller i allmänhet slutsatser och sammandrag av områdenas eller objektens värde (t.ex. landskapsutredning, byggnadshistorisk utredning, utredningar som förutsätts för planer).

Begrepp i anslutning till landskapet

Europeiska landskapskonventionen

Europeiska rådets konvention om skydd, förvaltning och planering av landskap som trädde i kraft internationellt 2004. Innehållet i de begrepp som används i konventionen motsvarar de i Finland etablerade begreppen.

Nationallandskap

Nationallandskap används ofta för att beskriva de mest kända landskapsobjekten som har ett högt symbolvärde. Som begrepp har nationallandskap ingen officiell ställning. Områden som upplevs som nationallandskap är landskapsområden av

riksomfattande värde och/eller byggda kulturmiljöer av nationell betydelse.

Nationallandskap i Nyland och Östra Nyland är det havsnära Helsingfors, Borgå ådal och Gamla Borgå, Hagalund, Snappertuna å – Fagervik och bruket i tidigare Pojo, numera Raseborg (Billnäs, Fiskars, Antskog och Äminnefors).

Landskap som är värdefullt på landskapsnivå

Ett av sakkunnigmyndigheterna definierat landskap som ger uttryck åt landskapets egenart och särdrag inom ett administrativt landskap.

Landmärke

Ett naturelement eller resultat av människans verksamhet som skiljer sig från den övriga omgivningen på grund av antingen sitt läge (jfr landskapsstruktur), visuella uppfattningsbarhet/egenskap (jfr landskapsbild) eller den betydelse som hänför sig till det. Typiska landmärken är berg, kyrkor och andra höga byggnader.

Landskap

Utgörs av levande och icke-levande faktorer samt av människans påverkan, landskapets s.k. grundfaktorer, växelverkan mellan dem samt landskapets visuellt uppfattningsbara företeelse- och landskapsbild.

Enligt Europeiska landskapskonventionen betyder landskap ett område sådant som det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer

Landskapsvårdsområde, inrättat enligt naturvårdslagen

Ett i 32-33 § i naturvårdslagen avsett landskapsvårdsområde som inrättats genom miljöministeriets eller den regionala miljöcentralens beslut för att bevara och vårda landskapsbildens eller kulturlandskapets skönhet, dess historiska särdrag eller andra därmed sammanhängande särskilda värden.

Finlands första riksomfattande landskapsvårdsområde inrättades sommaren 2007 på Skärlandet i Raseborg, som är ett representativt kulturlandskap i Finska vikens kustregions småskaliga och mångskiftande inre skärgård.

Landskapsvård

Används som allmänbegrepp för att avse forsknings- och utredningsverksamhet, planering samt administrativa åtgärder som behövs för att bevara och utveckla landskapet. Här avses detsamma som värnande om landskapet i kraven på general- och detaljplanens innehåll i 39 § och 54 § i markanvändnings- och bygglagen. Mera konkret avses med begreppet landskapsvårdsarbeten, t.ex. slyröjning.

Landskapets hållbarhet

Betyder hur mycket landskapsstrukturen, landskapsbildens eller olika grundfaktorer i landskapet kan förändras utan att förlora sina särdrag.

Knutpunkt i landskapet

En skärningspunkt eller mötesplats för flera olika grundfaktorer i landskapet.

Landskapsstruktur

Består av det inbördes förhållandet och variationen mellan landskapets grundfaktorer, där knutpunkter i landskapet och landmärken strukturerar landskapet.

Landskapsrum

Rum som bildas av landskapets grundfaktorer och deras inbördes förhållanden. Landskapsrum kan vara klart avgränsade helheter eller vidsträckt icke-avgränsade öppna områden. Landskapsrummen kan bilda serier.

Landskapstyp

Landskap kan typindelas i naturlandskap och kulturlandskap beroende på om landskapet i första hand är resultat av naturelementens eller människans aktivitet. Dessutom kan landskap typindelas på grundval av t.ex. landskapsstrukturen, landskapsbildens, markanvändningen, de kulturella särdragen, naturens särdrag osv. Vanliga landskapstyper är t.ex. skärgårds-, sjö- och jordbrukslandskap.

Landskapskada

Försämrad kvalitet hos landskapsstrukturens särdrag eller landskapsbildens kvalitet till följd av en händelse eller en åtgärd. Landskapskador kan vara bestående, landskapet kan återhämta sig självt med tiden eller kan repareras med hjälp av mänsklig insats

Värdbiotop

Värdbiotoper benäms i huvudsak artrika naturtyper som hänför sig till ängs- och beteshushållning, t.ex. torra och fuktiga ängar, hagar och skogsbeten, samt strukturer och konstruktioner som hänför sig till deras användning.

Randzon

Avgränsar ett landskapsrum. Exempelvis träd och annan växtlighet som avgränsar en åker utgör landskapsrummets randzon.

Nationellt värdefullt landskapsområde

De 156 områden som namnges i statsrådets principbeslut från 1995. Dessa områden utgör sådana utgångspunkter för planeringen av områdesanvändningen som avses i de särskilda målen gällande kultur- och naturarvet i statsrådets beslut om riksomfattande mål för områdesanvändningen (30.11.2000).

Inom Nylands område utsågs 11 nationellt värdefulla landskapsområden: Skärlandet (Raseborgi); Snappertuna å-Fagervik (Ingå, Raseborgi); Fiskars-Antskogs och Pojovikens kulturlandskap (Raseborgi); Svartå ådals kulturlandskap (Raseborg); Degerby - Pickalaåns – Palojoiki kulturlandskap (Ingå, Sjundeå, Vichtis); Nummenjoki-Pusulanjoki odlingsdal (Nummi-Pusula); Vanda ådal (Helsingfors, Vanda, Tusby); Sveaborg (Helsingfors); Borgå ådal (Borgå, Askola, Pukkila); Pernävikens omgivning och Forsby ådal (Pernå, Liljendal, Mörskom); Kymmene älvdal (Strömfors; älvdalen sträcker sig också till Sydöstra Finlands område).

Under sommaren 2013 har man i Nyland utfört en kontrollinventering av de landskapsområden som är av riksomfattande värde. Statsrådet ämnar ge ett nytt principbeslut under år 2015.

Begrepp i anslutning till den byggda kulturmiljön

Dokumentering

Lagring av kulturarvets fysiska egenskaper i första hand genom mätning eller fotografering och prover. Dokumenteringen hänför sig vanligtvis till en restaurerings- eller inventeringsprocess.

Historisk mångfald

Ett områdes eller objekts särdrag, när man i området eller hos objektet kan se/uppleva konstruktioner, material, stildrag e.d. från olika tidsperioder, som ger uttryck åt byggandets, skötselns och användningens historia och kontinuitet.

Historisk park eller trädgård

En trädgård eller park där man tillämpat trädgårdskonstens olika stilar och modedefenomen. Det finns inte något etablerad tidsgräns för vad som är historiskt.

Skydd genom planläggning

Skyddsbestämmelser och –beteckningar, SR, sr eller /s, som med stöd av markanvändnings- och bygglagen tilldelas i planer för att trygga bevarandet av den byggda kulturmiljöns egenart och särdrag.

Enligt markanvändnings- och bygglagen kan skyddsbestämmelser utfärdas i landskapsplan (30 §), generalplan (41 §) och detaljplan (57 §) för att trygga bevarandet av den byggda kulturmiljön.

Nationalstadspark

Ett område som inrättats med stöd av markanvändnings- och bygglagen (68-70 §) för att bevara och vårda kultur- eller naturlandskapets skönhet eller historiska särdrag inom ett område som hör till den urbana miljön eller därtill anslutna värden i stadsbildens, sociala värden, rekreationsvärden eller andra särskilda värden.

Två av landets åtta nationella stadsparker ligger i Nyland. Den nationalstadspark som inrättades i Hangö i Nyland i maj 2008 är den fjärde i Finland och samtidigt den största, ca 6 300 hektar. Den omfattar byggda miljöer av riksintresse, t.ex. Gäddtarmen, Västra hamnens gamla byggnader samt Appellensvägens och Mannerheimivägens villaområde i Badhusparken. Naturarvet i Hangö nationalstadspark utgörs av skiftande strand- och skärgårdsnatur.

Borgå nationella stadspark anlades 18.5.2010. Området för stadsparken berättar om Finlands historia från landets tidiga bosättning genom medeltiden ända fram till utformningen av staten Finland.

Stadsbild

Den byggda miljöns och stads- eller tätortsrummets visuellt uppfattningsbara företeelse- och landskapsbild. Det finska begreppet 'taajamakuva' har ingen allmänt använd svensk motsvarighet, begreppen miljöbild, stadsbild och landskapsbild täcker motsvarande helhet.

Byggd kulturmiljö som är värdefull på landskapsnivå

Av sakkunnigmyndigheterna definierad byggd kulturmiljö som ger uttryck åt kulturmiljöns egenart och särdrag inom ett administrativt landskap.

Museiväg

Museivägar och museibroar som Vägförvaltningen definierat för att bevara särdrag hos vägtrafikens utveckling.

Museivägar och museibroar i Nyland och Östra Nyland är: Fagerviksvägen eller Stora Strandvägen (Ingå), Tusby träsk Strandväg (Tusby), Esbogårds bro (Esbo), Vårnäs bro (Kyrklätt), Myllysilta bro (Nurmijärvi) och Savukoski bro (Strömfors).

Byggnadshistorisk utredning

Utredning av en byggnadsgrupps, byggnads eller byggnadsdels historia, ändringar i användningen och fysiska egenskaper med hjälp av arkivmaterial och fältarbete.

Byggnadsinventering

Forskning som riktar sig till en enskild byggnad och dess interiör, material och fasta inredning. Innebär att man samlar in, organiserar och producerar information om byggnadens nuvarande tillstånd och de orsaker som lett till det.

Byggnadsminnesmärke

En byggnad som är av särskild betydelse på grund av sin historia, sitt identitets- och symbolvärde, sin karaktär eller något annat exceptionellt. Monument är en allmänt använd synonym för begreppet. Begreppet hänvisar inte till någon viss grupp av objekt.

Vård av byggnadsarvet

Användning, underhåll, renovering, kompletterande byggande och andra förändringar i miljön som tar hänsyn till bevarandet av den byggda kulturmiljön.

Byggnadsskydd

Enligt 1 § i byggnadsskyddslagen skyddas byggnader, byggnadsgrupper och bebyggda områden som anknyter till den kulturella utvecklingen eller historien för bevarande av det nationella kulturarvet.

Enligt byggnadsskyddslagen (3-4 §) förverkligas skyddet med stöd av markanvändnings- och bygglagens bestämmelser genom detaljplan, byggnadsskyddslagen, förordningen om skydd för staten tillhöriga byggnader eller kyrkolagen. Se skydd genom planläggning

Byggt kulturmiljö, byggnadsarv

Begreppet hänvisar både konkret till den byggda miljön och till markanvändningens och byggandets historia och det sätt på vilket den har uppkommit. Den byggda kulturmiljön består av samhällsstrukturen, byggnaderna med sina interiörer och exteriörer, gårdsplaner parker samt olika konstruktioner (t.ex. gator eller kanaler). Byggnadsarv är i regel synonymt med den byggda kulturmiljön, ibland används begreppet särskilt i betydelsen gamla byggnader.

Värnande om den byggda miljön

Begreppet förekommer i kraven på generalplanens och detaljplanens innehåll i 39 § och 54 § i markanvändnings- och bygglagen. Används som allmänbegrepp för att avse vård, renovering, forsknings- och utredningsverksamhet, informationsproduktion samt administrativa åtgärder som avser byggnadsarvet, t.ex. byggnadsskydd.

Skyddsbestämmelse

En verbal definition av hur bevarandet tryggas när det gäller innehållet i skydd som tilldelats i ett byggnadsskyddsbeslut eller en plan med stöd av 30, 41 och 57 § i markanvändnings- och bygglagen.

Byggt kulturmiljö av riksintresse / nationellt värdefull bebyggd kulturmiljö

Byggt kulturmiljöer av riksintresse (RKY) avser en inventering som utarbetats av Museiverket. Enligt statsrådets beslut 22.12.2009 i fråga om byggda kulturmiljöer är den en sådan inventering som avses i de riksomfattande målen för områdesanvändningen enligt markanvändnings- och bygglagen att

kunna användas som planeringsgrund. I Nyland finns det ca 300 objekt som hör till byggda kulturmiljöer av riksintresse.

Begrepp i anslutning till det arkeologiska arvet

Fornlämning från förhistorisk tid

Fornlämningar från förhistorisk tid är från tiden utan skriftliga källor och kunskapen om bosättning och förhållanden baserar sig på forskningsrön genom arkeologiska metoder.

Fornlämning från historisk tid

Fornlämningar från historisk tid är från tiden med skriftliga källor. Objektet kan vara mycket varierande, t.ex. ödelagda medeltida byplatser, städernas arkeologiska avlagringar och befästningsanläggningar från första världskriget. Ett objekts karaktär som fornlämning avgörs enligt typ och fall.

Fast fornlämning = fornlämning

Fornlämningar är konstruktioner och avlagringar som bevarats i landskapet eller marken och som har uppkommit genom den verksamhet som bedrivits av människor som levat på platsen för länge sedan. Fasta fornlämningar kan ofta ses med ögat eller är klart urskiljbara i landskapet, t.ex. gravrösen, blotstenar, borgberg, jättekyrkor, jungfrudanser och försvarsanläggningar. En annan grupp utgörs av underjordiska fasta fornlämningar, t.ex. bo- och arbetsplatser samt gravar. Fasta fornlämningar är fredade genom lagen om fornminnen.

Internationella konventioner

De internationella konventioner och rekommendationer som gäller kulturmiljön är programässiga deklARATIONER som drar upp linjerna för den nationella skyddspolitik och de etiska restaureringsmålen, men de innehåller inga specificerade skyddsmål. Konventionerna gäller såväl historiska städer, byggnadsminnesmärken, senare arkitektframgångar, arkeologiskt kulturarv och kulturarv under vattnet som parker.

Farokonventionen

Farokonventionen (2005) är Europarådets ramkonvention om kulturarvets värde för samhället. Finland bereder en ratifiering.

UNESCOs världsarvsobjekt

Konventionen om skydd för världens kultur- och naturarv är en internationell konvention som Unesco antog 1972. Syftet med konventionen är att utöka uppskattningen av de olika nationernas unika arv och att sprida information om det. För att ett kulturarvsobjekt ska tas med på förteckningen över världsarvet förutsätts att det är ett mästerverk av mänsklig kreativitet eller ett exceptionellt bevis på en existerande eller redan försvunnen kultur. Objektet kan vara en byggnadstyp som representerar en betydande historisk tidsepok eller beskriva en viss kulturs traditionella bosättning. Det kan också hänföra sig till händelser, levande traditioner, ideologier, religioner och trosföreställningar och litterära verk. Ett naturarv kan berätta om en viktig utvecklingsfas i jordens historia eller vara ett exempel på en pågående ekologisk eller biologisk förändring. Det kan representera ett exceptionellt vackert landskap eller vara hemvist för en hotad djurart. Förteckningen över världsarvet blir längre för varje år.

Sveaborgs sjöfästning utanför Helsingfors är ett av Finlands sju världsarv.

Linkar

Arkitekturpolitik i Finland och Europa:

<http://archinfo.fi/arkkitehtuuripolitiikka/>

<http://www.safa.fi/fin/safa/arkkitehtuuripolitiikka/>

[Helsingin arkkitehtuuripoliittinen ohjelma](#)

[Lohjan arkkitehtuuripoliittinen ohjelma](#)

[Vantaan arkkitehtuuripoliittinen ohjelma](#)

[Kirkkonummen arkkitehtuuripoliittinen ohjelma](#)

[Finlands arkitektförbund SAFA](#)

[Suomen maisema-arkkitehtiliitto](#)

[Finlands Hembygdsförbund](#)

[Finlands Arkitekturmuseum](#)

[Museiverket, Byggnadsarv.fi](#)

[Västra Nylands landskapsmuseum](#)

[Mellersta Nylands landskapsmuseum](#)

[Borgå museum- Landskapsmuseum för Östra Nyland](#)

[Päijät-Hämeen maakuntamuseo](#)

[Esbo stadsmuseum](#)

[Helsingfors stadsmuseum](#)

[Vanda stadsmuseum](#)

[Itä-Uudenmaan rakennusuojeelusäätio Salvus](#)

[Rakennusalan tietopalvelu](#)

[Byggnadsarv och kulturmiljöer](#)

[Faron sopimus](#)

[Livsmiljön och planläggning](#)

[Nylands förbund.](#)

Ekologiskt boende i världsarvet

Sveaborg är en av vårt lands mest populära sevärdheter. Det är också en stadsdel i Helsingfors där det bor nästan 900 människor bl.a. i bostäder som renoverats i försvarsmuren och kasernbyggnaderna. Sveaborg fick internationell uppmärksamhet 1991 när fästningen togs upp på UNESCOs världsarvslista som representant för sin tids europeiska militärarkitektur. Sveaborgs förvaltningsnämnd, som sedan 1973 har ansvarat för underhållet och upprätthållandet av detta viktiga byggnadsmoment, fick Helsingfors byggnadsnämnds Byggros 1995 "som en upplyst byggherre".

År 1999 belönades Sveaborgs förvaltningsnämnd med det alleuropeiska Europa Nostra-priset för den omfattande, omsorgsfullt planerade och lyckade restaureringen. Förutom istandsättningen och restaureringen har man på Sveaborg även lyckats bygga nytt så att det passar in i den historiska miljön och utökar dess värdefulla mångsidighet, som exempel Sveaborgscentret på bilden (Arkkitheittomisto Laiho-Pulkkinen-Raunio) som stod färdigt 1998 i närheten av bron över Artilleriviken.

Nylands arkitekturpolitiska målsättningar har nåtts när

nylänningarna anser att

- arkitektur är ett grundläggande inslag i den nyländska historien, kulturen och livsmiljön, en av de viktigaste konstnärliga uttrycksformerna i medborgarnas vardag och ett kulturarv som överlämnas till kommande generationer,
- den arkitektoniska kvaliteten är ett grundläggande inslag i stads- och landsbygdsmiljön,
- den kulturella dimensionen och den fysiska planeringens kvalitet bör beaktas i den nyländska regionalpolitiken
- arkitektur är en intellektuell, kulturell och konstnärlig yrkesverksamhet; utförande av arkitekturtjänster är följaktligen en professionell verksamhet med såväl kulturella som ekonomiska dimensioner.

nylänningarna fäster viktig vid

- de nyländska städernas gemensamma karaktärsdrag, till exempel den historiska kontinuitetens betydelse, det offentliga rummets kvalitet, den sociala blandningen och den rika mångfalden av stadsmiljöer,
- det faktum att arkitektonisk kvalitet, genom att förbättra livsmiljön och medborgarnas förhållande till sin miljö, antingen det rör sig om stads- eller landsbygdsmiljö, är ett effektivt bidrag till den sociala sammanhållningen och skapandet av sysselsättning, främjande av kulturturism och den regionala ekonomiska utvecklingen.

de nyländska beslutsfattarna

- intensifierar sina ansträngningar för att förbättra kunskaperna om och främja arkitektur och stadsbyggnadskonst samt för att medvetandegöra och utbilda byggherrar och medborgare om byggnads-, stads- och landskapskultur,
- i de beslut och åtgärder som så kräver, tar hänsyn till arkitekturverksamhetens särskilda karaktär,
- främjar den arkitektoniska kvaliteten genom förebildliga offentliga byggnadsverk,
- gynnar informations- och erfarenhetsutbyte på arkitekturområdet.

Bearbetning av Europeiska unionens råds resolution om arkitektonisk kvalitet i stads- och landsbygdsmiljön (2001/C 73/04), som syftar till att förbättra kvaliteten på de europeiska medborgarnas vardagsmiljö.

